

Laat ict werken voor het onderwijs

Kennisnet Jaarverslag 2015

Voorwoord

Het onderwijs gebruikt steeds meer ict en wil hiermee het onderwijs verbeteren en verder personaliseren. Het doel is uitdagend, passend en relevant onderwijs voor alle leerlingen. Kennisnet draagt bij aan dit 21^e eeuwse onderwijs dat leerlingen uitdaagt slim en creatief te zijn. De missie van Kennisnet: *laat ict werken voor het onderwijs*.

Met dit verslag legt Kennisnet verantwoording af over haar bijdrage aan de effectieve inzet van ict in het onderwijs. In dit jaarverslag worden de activiteiten, effecten, waardering en context van het afgelopen jaar beschreven. Ook wordt aandacht besteed aan de middelen die hiervoor zijn ingezet. Dit jaarverslag is daarmee ook het activiteitenverslag zoals bedoeld in de subsidiebeschikking van het ministerie van OCW.

2015 was voor Kennisnet een uitdagend, maar vooral een positief jaar. Het onderwijs heeft in 2015, sterker nog dan in voorgaande jaren, de strategische agenda van Kennisnet bepaald. De sectorraden hebben hierbij een centrale rol gehad. Samen met het ministerie van OCW, de sectorraden, ketenpartners en marktpartijen hebben we stappen kunnen zetten zodat ict nog beter kan laten werken voor het onderwijs.

Het 'nieuwe' Kennisnet begon in 2015 met een nieuwe koers, beschreven in het meerjarenplan 2015-2018. Daarbij zijn er drie thema's: Eigentijdse leermiddelen, Slimme organisatie van het leren en Meer rendement uit ict. Kennisnet is daarbij verantwoordelijk voor de ontwikkeling en het beheer van de benodigde ict-basisinfrastructuur, ondersteunt de sectorraden met strategisch advies en geeft invulling aan een kennis- en expertisefunctie.

Als we terugkijken op onze doelen voor 2015 zien we dat bijna alle doelen zijn behaald. We hebben veel werk verzet om dit te bereiken. Belangrijk waren de oprichting van het Edu-K platform, de groei in het gebruik van onze diensten en de verspreiding en benutting van expertise op bijvoorbeeld het gebied van privacy.

Het Doorbraakproject Onderwijs & ICT en de projecten Slimmer leren met ICT van de PO-Raad en Leerling2020 van de VO-raad zijn het afgelopen jaar vol op stoom gekomen. Deze projecten hebben grote impact op de organisatie van Kennisnet, maar leveren ook veel op. Kennisnet is onder andere penvoerder van het Doorbraakproject en voert veel activiteiten in de lijn 'Keten' uit. Daarnaast worden PO-Raad en de VO-raad ondersteund bij de uitvoering van hun projecten.

Er was in 2015 veel aandacht voor ict in het onderwijs. Veel media berichtten over de verdere opmars van tablets en laptops in de klas. Naast veel positieve verhalen waren er ook negatieve artikelen, bijvoorbeeld naar aanleiding van het OESO-rapport. Kennisnet kiest in de media voor een expertrol, door op basis van wetenschappelijke kennis en expertise te informeren over thema's zoals digitale vaardigheden, privacy en de effecten van ict op de leerresultaten van leerlingen.

De behaalde resultaten in het afgelopen jaar, en de wijze waarop samenwerking met en tussen sectorraden, ministerie en markt zich heeft ontwikkeld, geven veel vertrouwen voor de toekomst. Kennisnet is klaar om besturen te ondersteunen om nog meer rendement te halen uit ict. Zo kunnen we onderwijs realiseren waarin elk talent maximaal ondersteund wordt.

A.J.M.M. Maes

Algemeen directeur

25 maart 2016

Inhoud

DEEL 1 BESTUURSVERSLAG	5
1. ONDERWIJS IN BEWEGING	5
1.1. Strategie van Kennisnet.....	5
1.2. Thema's voor 2015-2018	5
1.3. Rollen van Kennisnet	6
1.4. Additioneel gefinancierde programma's.....	6
2. ACTIVITEITEN IN 2015.....	9
2.1. Eigentijdse leermiddelen.....	9
2.2. Overzicht Eigentijdse leermiddelen.....	11
2.3. Slimme organisatie van het leren.....	13
2.4. Overzicht Slimme organisatie van het leren.....	15
2.5. Meer rendement uit ict	17
2.6. Overzicht Meer rendement uit ict	19
2.7. Reflectie van Kennisnet	19
3. WAARDERING VAN KENNISNET IN 2015.....	21
3.1. Klanttevredenheidsonderzoek	21
3.2. Entree Federatie	23
3.3. Leraar24	24
3.4. Overstapservice Onderwijs	25
3.5. Stakeholders.....	25
3.6. Reflectie van Kennisnet	26
4. ORGANISATIE KENNISNET	27
4.1. Missie.....	27
4.2. Organisatie	27
4.3. Governance	28
4.4. Organisatieontwikkelingen	28
4.5. Personeel.....	29
4.6. Ondernemingsraad	29
4.7. Corporate communicatie en public affairs.....	30
4.8. Internationaal	30
5. FINANCIËN	31
5.1. Ontwikkeling gedurende het boekjaar.....	31
5.2. Behaalde resultaten	31
5.3. Toestand op balansdatum, kasstromen en financieringsbehoefte	32
5.4. Nadere voorschriften.....	32
5.5. Treasury statuut.....	32
5.6. Europese aanbestedingen	33

6.	INFORMATIE OVER DE VOORNAAMSTE RISICO'S EN ONZEKERHEDEN.....	35
7.	VERSLAG RAAD VAN TOEZICHT.....	37
7.1.	Raad van toezicht.....	37
7.2.	Kennisnet in 2015.....	38
7.3.	Kennisnet in de komende jaren.....	38
	DEEL 2: JAARREKENING.....	39
8.	BALANS STICHTING KENNISNET PER 31 DECEMBER 2015.....	39
9.	STAAT VAN BATEN EN LASTEN STICHTING KENNISNET 2015.....	41
10.	KASTROOMOVERZICHT STICHTING KENNISNET 2015.....	43
11.	TOELICHTING.....	45
11.1.	Algemeen.....	45
11.2.	Grondslagen voor de activa en passiva.....	45
11.3.	Grondslagen voor de bepaling van het resultaat.....	46
11.4.	Grondslagen voor het kasstroomoverzicht.....	47
11.5.	Toelichting balans per post.....	47
11.6.	Toelichting staat van baten en lasten per post.....	52
12.	NIET UIT DE BALANS BLIJKENDE RECHTEN EN VERPLICHTINGEN.....	59
12.1.	Niet uit de balans blijkende rechten.....	59
12.2.	Niet uit de balans blijkende verplichtingen.....	59
13.	BEZOLDIGING TOPFUNCTIONARISSEN EN LEDEN RAAD VAN TOEZICHT.....	61
13.1.	Leidinggevende topfunctionarissen.....	61
13.2.	Toeziethoudende topfunctionarissen.....	62
13.3.	Gewezen topfunctionarissen.....	65
14.	VERANTWOORDING AANVULLENDE SUBSIDIES CONFORM REGELING OCW-SUBSIDIES.....	67
15.	ONDERTEKENING JAARREKENING.....	69
	DEEL 3: OVERIGE GEGEVENS.....	71
16.	AANWENDING VAN HET SALDO STAAT VAN BATEN EN LASTEN.....	71
17.	BELANGRIJKE GEBEURTENISSEN NA BALANSDATUM.....	73
18.	CONTROLEVERKLARING.....	75

Deel 1 Bestuursverslag

1. Onderwijs in beweging

"Onderwijs is de belangrijkste bouwstof die Nederland heeft." Die zin uit het nationale onderwijsakkoord opent het meerjarenplan 2015-2018 van Kennisnet. Kennisnet werkt voor geweldig onderwijs, dat leerlingen de kans geeft zich te ontwikkelen, dat hen uitdaagt, inspeelt op verschillen en de leerlingen van vandaag voorbereidt op de wereld van morgen. Alle activiteiten van Kennisnet in 2015 waren erop gericht om, samen met onze partners, het onderwijs in Nederland te versterken.

Kennisnet is de publieke ict-partner van het onderwijs. Het belang van aandacht voor ict in het onderwijs wordt in het meerjarenplan als volgt omschreven: "Het gebruik van ict is geen vrijblijvende ontwikkeling die alleen door enthousiaste individuen kan worden gedragen, maar gaat om wezenlijke veranderingen met impact op alle facetten van het onderwijs." Samen met de sectorraden, ketenpartners en het ministerie van OCW laat Kennisnet de ict-ketens rond het onderwijs beter functioneren, dragen we eraan bij dat beschikbare kennis wordt ingezet om het onderwijs verder te verbeteren en ondersteunen we de sector(raden) bij het voeren van regie, zodat de wensen van het onderwijs kunnen worden gerealiseerd. Ook biedt Kennisnet toegang tot praktisch toepasbare kennis over wat werkt met ict en maakt duidelijk hoe instellingen hier maximaal van kunnen profiteren. Zo worden scholen ondersteund bij het ontwikkelen en implementeren van een visie en het effectief inzetten van ict. Daarnaast voorziet Kennisnet in een brede landelijke infrastructuur die scholen in staat stelt hun visie tot uitvoer te brengen. Kennisnet ontzorgt het onderwijs door partijen bij elkaar te brengen, technische ondersteuning te leveren en platforms te onderhouden.

1.1. Strategie van Kennisnet

De strategie van Kennisnet voor 2015 staat beschreven in het meerjarenplan 2015-2018 en is vertaald in activiteiten in het jaarplan 2015. Kennisnet legt de focus van haar activiteiten op drie inhoudelijke onderwijsthema's: Eigentijdse leermiddelen, Slimme organisatie van het leren en Meer rendement uit ict. Deze thema's sluiten aan bij de behoeften van onderwijs zoals naar voren gekomen in gesprekken met de PO-Raad, VO-raad, MBO Raad, saMBO-ICT en het ministerie van OCW.

Kennisnet laat ict werken voor instellingen in het po, vo en mbo. Van instellingen die ict inzetten om onderwijs stapsgewijs te optimaliseren tot en met de instellingen die ict gebruiken om hun onderwijs radicaal te transformeren.

1.2. Thema's voor 2015-2018

Eigentijds en uitdagend onderwijs waarin elk talent tot zijn recht komt is alleen mogelijk met hoogwaardige *eigentijdse leermiddelen*. Om ict te laten renderen in de klas dienen leermiddelen aan te sluiten bij de visie van de school, de gekozen onderwijsvorm en het uiteindelijke leerdoel. Dit kan alleen als leraren in staat zijn de optimale combinaties voor (groepen) leerlingen vast te stellen en deze ook daadwerkelijk te gebruiken. In het meerjarenplan 2015-2018 zijn er drie doelen beschreven waar Kennisnet aan werkt binnen dit thema: Het onderwijs heeft meer regie over de leermiddelenketen, vraag en aanbod zijn beter met elkaar verbonden in een open markt en ontwikkelingen gericht op gepersonaliseerd leren worden versneld (maatwerk, differentiatie).

Eigentijdse leermiddelen kunnen nooit renderen zonder een gezonde, transparante en *slimme organisatie van het leren* en de schoolorganisatie. In de klas is het noodzakelijk dat de leraar beschikbare data over leerprestaties goed kan benutten om op maat te werken. In de organisatie is ict een basisbehoefte om alles effectief en efficiënt te organiseren. Net als bij eigentijdse leermiddelen is regievoering van het onderwijs een van de doelen voor 2015-2018. Verder lag de nadruk op minder administratieve lasten, aansluiting en verbetering van doorlopende leerlijnen en meer transparantie (intern en extern) over presteren van leerlingen en instelling voor sturing en verantwoording. Als laatste werkt Kennisnet aan informatiebeveiliging en privacy in de onderwijsketen en op de scholen.

Om ict effectief in te zetten hebben leraren, schoolleiders en bestuurders kennis en expertise nodig over wat werkt en wat niet werkt. Evenals kennis over de inrichting van de ict-infrastructuur en relevante technologische

ontwikkelingen. Zo zijn scholen voorbereid op de toekomst en halen ze *meer rendement uit ict*. Kennisnet verzamelt kennis uit wetenschappelijk onderzoek, ervaringen uit de praktijk en technologische ontwikkelingen, duidt deze en maakt een vertaling naar de onderwijspraktijk. De kennis wordt vervolgens breed beschikbaar gesteld en is met direct toepasbare instrumenten te gebruiken door bijvoorbeeld bestuurders, schoolleiders en leraren. De doelen, zoals beschreven in het meerjarenplan 2015-2018, zijn dat het onderwijs meer en beter gebruik maakt van wetenschappelijk bewijs en dat nieuwe technologieën sneller en beter worden beoordeeld op potentiële relevantie voor onderwijs.

Figuur 1: Thema's meerjarenplan 2015-2018

1.3. Rollen van Kennisnet

Kennisnet ondersteunt het onderwijs vanuit drie functies die aansluiten bij de collectieve ict-behoefte. De verschillende functies versterken elkaar en worden veelal in samenhang ingezet.

Functie	Publieke landelijke ict-infrastructuur (generieke voorzieningen, platformdiensten & architectuur)	Strategisch (sector)advies	Kennis- en expertisefunctie
Doel van de functie	Laten werken van ict-ketens: <ul style="list-style-type: none"> - beschikbaarheid van digitale leermiddelen verbeteren - informatiehuishouding stroomlijnen - administratieve lasten verminderen 	Versterken positie van het onderwijs	Verbeteren inzet van ict door onderwijs(instellingen)

Figuur 2: Functies van Kennisnet

Zoals beschreven in het meerjarenplan 2015-2018 wordt het grootste deel van de middelen ingezet voor activiteiten die samenhangen met het beheren en (door)ontwikkelen van de publieke landelijke ict-infrastructuur.

1.4. Additioneel gefinancierde programma's

Kennisnet voert activiteiten uit die vanuit de basissubsidie worden gefinancierd en participeert daarnaast in een aantal programma's. Deze additioneel gefinancierde programma's waar Kennisnet in 2015 aan deelnam zijn het

Doorbraakproject Onderwijs & ICT, Slimmer leren met ICT, SION, Mediawijzer.net, Groen onderwijs en Inkoop VO.

- Doorbraakproject Onderwijs & ICT. Dit project van het ministerie van OCW en EZ, de PO-Raad en de VO-raad is in 2015 in de uitvoeringsfase gekomen. Kennisnet draagt op verschillende manieren bij aan dit project. Zo is Kennisnet onder andere penvoerder van het project en ondersteunt bij de uitvoering van de activiteiten.
- Slimmer leren met ICT. In het Bestuursakkoord heeft de PO-Raad afgesproken om schoolbesturen te ondersteunen in de realisatie van de ambitie 'beter en slimmer leren met behulp van ict'. Kennisnet ondersteunt de PO-Raad bij de uitvoering van dit programma. Het gaat onder meer om de ontwikkeling van ondersteuningsmiddelen voor schoolbesturen. Ook is Kennisnet actief in het benaderen van de besturen om mee te werken aan dit programma.
- Inkoop VO: Om scholen te ondersteunen in het inkoopproces van de benodigde ict-diensten en producten is binnen het Doorbraakproject een project Inkoop ingericht. Kennisnet is actief in het opbouwen en verspreiden van kennis en expertise op dit gebied.
- SION (Samenwerkingsplatform Informatie Onderwijs). In dit programma wordt onder regie van de sectorraden gewerkt aan het stroomlijnen van de informatievoorziening in de onderwijsketen. De activiteiten hebben met name betrekking op de slimme organisatie van het onderwijs. Kennisnet is verantwoordelijk voor het programmamanagement en het secretariaat van dit platform.
- Mediawijzer.net. Dit programma verwerkt en verbindt initiatieven rond mediawijsheid. Kennisnet is daarbij de onderwijspartner. De activiteiten zijn terug te vinden bij het thema Meer rendement uit ict.
- Groen onderwijs. Kennisnet ondersteunt het groene onderwijs met reguliere en specifieke activiteiten. Zo participeert Kennisnet in Combikracht (een samenwerkingsverband van ondersteuningsinstellingen voor groen onderwijs) en wordt er binnen GroenGelinkt en DuurzaamDoor informatie ontsloten ten behoeve van natuur- en duurzaamheidseducatie.

De aard van de verschillende projecten verschilt, evenals de financiering, de organisatie en verantwoordingsstructuur. Gecombineerd met de omvang van deze trajecten was een van de uitdagingen in 2015 om hier vanuit Kennisnet goed invulling aan te geven en de synergie tussen deze activiteiten en de activiteiten die al voorzien waren vanuit de basissubsidie te versterken.

2. Activiteiten in 2015

Dit hoofdstuk geeft een overzicht van de resultaten die Kennisnet heeft behaald op de activiteiten in 2015. De opzet van dit hoofdstuk volgt de indeling van het jaarplan Kennisnet 2015. De basis hiervan is de indeling per thema uit het meerjarenplan 2015 – 2018: eigentijdse leermiddelen, slimme organisatie van het leren, meer rendement uit ict halen. Per thema wordt eerst een toelichting gegeven van de belangrijkste resultaten en de doelen die niet behaald zijn. Na deze toelichting volgt een tabel met de statussen (smileys) van de activiteiten die bij dit thema horen. Deze activiteiten zijn gebundeld onder de labels van het jaarplan 2015. Deze labels komen ook overeen met de onderste rij van de DIN's (Doel Inspanningen Netwerk) uit het jaarplan. Een label kan één of meerdere activiteiten omvatten. In de tabel is voor elke activiteit apart de status weergegeven.

Een uitgebreide toelichting op de activiteiten en de behaalde resultaten is terug te vinden in de Google sheet <http://kn.nu/kennisnetrapportage2015>.

Per label worden de statussen van de activiteiten weergegeven met de volgende symbolen:

- ☺ De jaardoelstelling voor deze activiteit is (ruim) gehaald of wijkt, bij kwantitatieve doelstellingen, maximaal 5% negatief af.
- ☹ Het resultaat op deze activiteit is niet behaald of wijkt, bij kwantitatieve doelstellingen, meer dan 5% negatief af op de doelstelling. In de tabellen is voor deze activiteiten een extra toelichting gegeven.

2.1. Eigentijdse leermiddelen

Hoogwaardig digitaal leer materiaal is een van de basisbenodigdheden om ict echt effectief in te zetten op school. Zonder dit materiaal kan een school geen recht doen aan de individuele talenten van elke leerling. Scholen maken eigen keuzes bij de inzet van ict en hebben daarbij voldoende digitaal leer materiaal nodig om de leerdoelen te kunnen dekken. Dit betekent materiaal dat aansluit bij verschillende onderwijsvormen en waarbij sprake is van een zekere mate van adaptiviteit. Op het gebied van digitaal materiaal is Kennisnet vooral actief in het ondersteunen van de raden met strategisch advies en het ontwikkelen en beheren van diensten en voorzieningen die het onderwijs helpen om eigentijdse leermiddelen te gebruiken.

Voor bijna alle activiteiten in het thema Eigentijdse leermiddelen zijn de doelen uit het jaarplan 2015 behaald. Van de 44 activiteiten uit het jaarplan zijn voor 39 hiervan de doelen (ruim) behaald. Eigentijdse leermiddelen stonden in 2015 hoog op de agenda's van scholen, sectorraden, het ministerie en marktpartijen. Er was daarom veel aandacht voor de ontwikkelingen op dit thema en alle betrokken partijen deelden het gevoel van urgentie om hier mee aan de slag te gaan. Dit heeft geholpen om hier grote stappen op te zetten.

Voor vijf activiteiten zijn de doelen niet behaald. Voor Edurep zijn er minder aanbieders en afnemers aangesloten. Het was ook lastiger dan verwacht om scholen aan te sluiten op Eduroam. Verder heeft Wikiwijsleermiddelenplein haar doel van 2 miljoen downloads net niet behaald. Ten slotte was er vertraging bij de effectievere inrichting van leer management en logistiek.

Om de sectorraden te ondersteunen is er in 2015 vooral ingezet op het structureren van de dialoog tussen onderwijs en markt. Een belangrijke stap in de dialoog tussen onderwijs en markt was de oprichting van het Edu-K platform. In dit platform komen de sectorraden voor po, vo en mbo, brancheorganisaties, het ministerie van OCW en Kennisnet op bestuurlijk niveau samen om ontwikkelingen in de educatieve keten met elkaar te bespreken en om ervoor te zorgen dat deze optimaal functioneert. Kennisnet ondersteunt de raden ook om met marktpartijen in dialoog te gaan over sectorspecifieke zaken, zoals het gebruik van Basispoort in het po. Ook is er samen met de sectorraden gesproken over marktontwikkelingen, de rol die de sectorraden daarin willen nemen en de interventies die mogelijk gepleegd kunnen worden.

In het mbo heeft Kennisnet voor de bedrijfstakgroep Metaal, Elektrotechniek en Installatietechniek (BTG MEI) het nieuwe Kwalificatiedossier uitgewerkt tot een concrete leerlijn. Op basis daarvan is een programma van eisen voor leer materialen geformuleerd, en is het bestaande aanbod aan leermiddelen geïnventariseerd. Hiermee kon de BTG MEI stappen zetten op het gebied van vraagarticulatie. De leden van de BTG zijn positief over de resultaten.

Onderwijsstandaarden blijven een speerpunt voor Kennisnet. In 2015 kwamen er veel vragen vanuit het Doorbraakproject Onderwijs & ICT rond standaarden. Zo is er binnen dit project onder ander een proeftuin Linked Data Rekenen opgezet. Deze proeftuin koppelt de drie grote rekenmethodes in het po aan de kernprogramma's van SLO. Ook is er een koppeling gemaakt met 15 leveranciers van oefenmateriaal, opgaves en toetsen. Hiermee kunnen leraren hun lessen beter inrichten en gericht formatief toetsen. In dit kader is ook de standaard UWLR 2.1 opgeleverd. Deze standaard maakt het mogelijk dat leerresultaten geautomatiseerd worden uitgewisseld tussen omgeving van de uitgever het leerlingvolgsysteem. De Edukoppeling 1.2 standaard is in beheer genomen door Edustandaard. Met deze standaard kunnen onderwijspartijen eenduidig en veilig gegevens met elkaar uitwisselen.

Verder is er aandacht besteed aan het verder verbeteren van het gebruiksvriendelijker maken van de dienstverlening rond het Onderwijsbegrippenkader. De onderliggende applicatie is het afgelopen jaar herbouwd volgens de architectuur en technische eisen van Kennisnet. Zo kunnen gebruikers er sneller en gemakkelijker werken en is het eenvoudiger om het kader aan te sluiten op andere diensten, zoals het KOI-model en het Semantisch Platform Onderwijs. Voor het mbo is er gewerkt om de kwalificatiedossiers vanuit SBB over te kunnen zetten naar Linked Open Data. Deze vernieuwing wordt gestuurd vanuit de MBO Raad, die een flexibeler gebruik van de kwalificatiedossiers nodig acht om verbetering van de ontwikkeling van mbo-opleidingen te faciliteren.

Voor de diensten en voorzieningen van Kennisnet lag de focus in 2015 op het verbeteren van de prestaties en toekomstvastheid van de platforms. Voor Edurep betekende dit nieuwe functionaliteit. De twee belangrijkste nieuwe functies zijn het uitbreiden van de mogelijkheden van metadata en de toevoeging van de Repository-mogelijkheid. Door het sterk stijgende gebruik van de Kennisnet Federatie was het ook nodig om deze dienst te verbeteren. Deze is de afgelopen maanden opnieuw opgebouwd, waarbij vooral de basisarchitectuur aangepakt is. In augustus is de nieuwe versie opgeleverd. De Federatie is geoptimaliseerd en kan nu grotere hoeveelheden authenticaties verwerken. In 2015 zijn er 19,5 miljoen authenticaties verwerkt via de Federatie en 5,4 miljoen via Entree. De doelstellingen, 18 miljoen via de Federatie en 5 miljoen via Entree, zijn daarmee behaald. Ook de andere diensten blijven goed presteren. Zo zijn er via MetaPlus in 2015 5.820 nieuwe records toegevoegd die de vindbaarheid van materialen in Edurep verhogen. Hiermee is het doel van 1.800 nieuwe record ruimschoots behaald. Wel geldt dat er minder nieuwe aanbieders en afnemers zijn aangesloten op Edurep. Er is een bewuste keuze gemaakt om hiervoor de nieuwe versie van Edurep af te wachten. Na de oplevering is weer begonnen met het zoeken naar nieuwe collecties. Voor Wikiwijsleermiddelenplein zijn niet alle doelen gehaald. De zoekportal is in 2015 vernieuwd en er zijn veel kleine verbeteringen toegevoegd. Deze vernieuwing gebeurt in nauwe samenwerking met SLO. Verder is er veel werk verzet om open leer materiaal te promoten bij scholen en stakeholders, zoals het ministerie van OCW en diverse elo-leveranciers. Het is echter niet gelukt om het gebruik te verdubbelen ten opzichte van vorig jaar. In totaal zijn er bijna 1,9 miljoen lessen gevolgd, 6,4% minder dan het doel van 2 miljoen. Kennisnet en NIBG hebben in 2015 afspraken gemaakt over de toekomst van Teleblik. Tot het einde van het schooljaar 2015/2016 zullen Kennisnet en NIBG samen verantwoordelijk zijn voor Teleblik. Hierna zal de betrokkenheid van Kennisnet stoppen en zal NIBG dit alleen oppakken.

Er lopen ook een aantal projecten om nieuwe diensten te ontwikkelen, onder andere de Nummervoorziening en MBOcloud. Binnen het Doorbraakproject wordt een veilige en makkelijke toegang tot leermiddelen via een unieke identifier, de Nummervoorziening, gerealiseerd. Deze voorziening zal worden gebouwd door Kennisnet in opdracht van de stuurgroep van het Doorbraakproject Onderwijs & ICT. De implementatie van de voorziening in de keten valt onder de verantwoordelijkheid van het Edu-K platform. De bouw van de voorziening start in februari 2016. Het doel is om vanaf mei 2016 een werkende voorziening te realiseren waarmee pilots uitgevoerd kunnen worden in het po, vo en mbo. Voor MBOcloud is er met saMBO-ICT en Stichting SURF afgesproken dat SURF, in opdracht van saMBO-ICT, deze voorziening zal ontwikkelen. Kennisnet adviseert SURF in de toepassing van de ECK standaarden en verkent samen met SURF hoe de bestaande Kennisnetdiensten en -voorzieningen kunnen worden ingezet.

Het promoten en implementeren van Eduroam is minder succesvol geweest in 2015. Het is lastig gebleken om het enthousiasme van scholen om te zetten in daadwerkelijke aansluitingen. Vooral de besluitvorming binnen grotere besturen en het voldoen aan bepaalde technische eisen is een struikelblok. Toch heeft een aantal grote besturen besloten wel Eduroam te gaan gebruiken. De doelstelling is echter niet gehaald. In totaal zijn er 18 scholen aangesloten (de doelstelling van 40). Met de uitrol binnen het OMO bestuur komen hier begin 2016 80 scholen bij

2.2. Overzicht Eigentijdse leermiddelen

DIN – Label jaarplan	Activiteiten en status
Eigentijdse leermiddelen	
Regie op leermiddelen	1: 😊 2: 😊 3: 😊 4: 😊
Edustandaard	5: 😊 6: 😊
Onderwijsbegrippenkader	7: 😊 8: 😊 9: 😊
Edurep	10: 😊 11: 😞 12: 😞 13: 😊 <i>11&12: Er zijn in 2015 minder aanbieders en afnemers aangesloten op Edurep dan de jaardoelstelling. Er zijn 3 aanbieders aangesloten, het doel was 20. Bij de afnemers zijn er 17 bijgekomen, het doel hier was minimaal 35 nieuwe afnemers. Er is gekozen om hier minder personele prioriteit aan te geven dit jaar. Met de nieuwe versie van Edurep die dit jaar gereed is gekomen, zal het aansluiten van nieuwe aanbieders en afnemers eenvoudiger verlopen voor zowel de aanbieder als voor Kennisnet. Voor 2016 zal inzet voor het vinden van aanbieders en afnemers verhoogd worden.</i>
Bron Metadata Editor en Metaplus	14: 😊 15: 😊
Kennisnet Federatie	16: 😊 17: 😊 18: 😊 19: 😊
Eduroam	20: 😊 21: 😞 <i>21: De drie stedelijke projecten en het, gekoppeld hieraan, aansluiten van de plaatselijke scholen is tegengevallen. Het aansluiten van scholen vereist meer aandacht en tijd dan verwacht. Er is slechts een aantal grote besturen die hebben besloten wel Eduroam te willen gaan gebruiken. Deze worden echter pas in 2016 aangesloten. Er zijn 18 nieuwe aansluitingen bijgekomen terwijl het jaardoel voor 2015 40 was.</i>
Onderwijscommunity-cloud en videoplatform	22: 😊 23: 😊 24: 😊
WikiwijsLeermiddelenplein	25: 😊 26: 😊 27: 😊 28: 😞 <i>28: Er zijn in bijna 1.9 miljoen arrangementen gedownload via Wikiwijs-maken. Dit is 6.4% onder de doelstelling van 2 miljoen.</i>
Teleblik	29: 😊
GroenGelinkt	30: 😊 31: 😊
Distributie en toegang (iECK)	32: 😊 33: 😊 34: 😊

Nummervoorziening	35: 😊
MBOcloud	36: 😊
Effectievere inrichting van leermanagement en logistiek	37: 😊 38: zie act 37. 39: 😊 40: zie act 37. 41: 😞 <i>41: In overleg met saMBO-ICT is afgesproken om vooralsnog geen activiteiten te ontwikkelen op het gebied van leermanagement en leerlogistiek omdat er geen aanvulling op lopende activiteiten nodig is.</i>
School aan Zet	42: 😊
Acadin	43: 😊
Afbouw Kids	44: 😊

2.3. Slimme organisatie van het leren

In de organisatie van het onderwijs speelt ict een prominente rol, zowel in het po, vo als in het mbo. Door de organisatie van het onderwijs, het secundaire proces, goed in te richten en te ondersteunen met ict kan er beter en efficiënter onderwijs worden gegeven. Een goed ingerichte informatiehuishouding zorgt ervoor dat gegevens over leerlingen zorgvuldig worden geregistreerd en kunnen worden benut om de onderwijskwaliteit te verbeteren. Slimme organisatie van het leren kan de kwaliteit van het leren verbeteren. Ook is het waardevol dat relevante informatie over een leerling eenvoudig, veilig en efficiënt van de ene naar de andere instelling wordt overgedragen, bijvoorbeeld tussen po en vo. Uitwisseling met de centrale overheid, maar ook met andere ketenpartners vindt bij voorkeur plaats via gestandaardiseerde koppelvlakken. Als laatste is een optimale bedrijfsvoering noodzakelijk voor de efficiënte en effectieve inzet van middelen. Daarbij is een goede horizontale en interne verantwoording onderdeel van de professionele cultuur in het onderwijs. Omdat er steeds meer informatie digitaal wordt opgeslagen en gedeeld, is het van belang om aandacht te hebben voor privacy en informatiebeveiliging. Kennisnet ondersteunt het onderwijs op het thema Slimme organisatie van het leren met strategisch advies aan de raden en het ontwikkelen en beheren van diensten en voorzieningen die het onderwijs helpen om de organisatie slimmer en effectiever in te richten.

Van de 25 activiteiten uit het jaarplan 2015 zijn voor 19 de doelen behaald. Kennisnet wordt gewaardeerd voor de activiteiten die ze hier uitvoert en wordt op dit domein gezien als een betrouwbare expert die partijen verbindt en expertise deelt met het onderwijs. De zes activiteiten waarvoor de doelstelling niet is behaald zijn het verspreiden van kennis over informatiemanagement, het opzetten van een digitale ondertekenservice, het inrichten van een register voor alle digitale services en de activiteiten rond de DoorstroomMonitor.

Kennisnet ondersteunt de sectorraden vooral in het verkrijgen van meer regie op de administratieve ketens. Een middel hiertoe is de I-agenda voor het po en vo. Deze I-agenda is een overzicht van alle lopende en toekomstige ict-activiteiten die processen en systemen van scholen en andere betrokken partijen raken. Deze is in 2015 opgeleverd en zal vanaf 2016 drie keer per jaar gepubliceerd worden. Het wordt daarmee een belangrijk middel voor afstemming tussen markt en onderwijs over planning en ontwikkeling.

Het verspreiden van expertise gebeurt met name op het gebied van informatiemanagement en privacy. Informatiemanagement was vooral in het mbo een sprekend thema. Hier zijn vele besturen ondersteund om een de slag te gaan met dit onderwerp. Zo is er op basis van een uitgebrachte publicatie een viertal bijeenkomsten georganiseerd. In het po en vo zijn er in 2015 verkennende gesprekken gevoerd om deze bijeenkomsten te organiseren. Hieruit bleek dat er vanuit het funderend onderwijs geen behoefte is aan aparte bijeenkomsten.

De ontwikkelingen rond de landelijke voorzieningen zijn voor de meeste diensten in 2015 goed verlopen. Vooral de Overstapservice Onderwijs kende een goed jaar, met veel gekwalificeerde scholen die de overstap in de zomer via OSO lieten verlopen. In de daaropvolgende evaluatie waren de scholen overwegend positief over OSO. De PO-Raad en VO-raad hebben Kennisnet gevraagd om naast het beheer ook de doorontwikkeling van Vensters PO en VO voor haar rekening te nemen. Kennisnet ondersteunt daarmee de raden in het faciliteren van de horizontale verantwoording. Het verplaatsen van Vensters PO en VO naar Kennisnet in september is goed verlopen. Na de overstap heeft een release plaatsgevonden die het onder andere gemakkelijker maakt voor scholen om informatie toe te voegen aan Vensters. Voor de MBO Raad is Kennisnet verantwoordelijk voor MBO Transparant. Het verder ontwikkelen van deze dienst heeft een kleine vertraging opgelopen. Dit zal in 2016 worden ingehaald.

2015 was het laatste jaar van het programma SION. Binnen dit programma zijn een aantal nieuwe voorzieningen ontwikkelend en zijn er nadere afspraken gemaakt over de veilige en betrouwbare uitwisseling van gegevens. Toch zijn er ook projecten die niet geheel succesvol waren. Zo is het project om de digitale ondertekenservice te realiseren in overleg met alle partners beëindigd. De markt heeft hierin een aantal grote stappen gezet en instellingen worden door saMBO-ICT ondersteund om dit via SURF in te kopen in de markt. Ook het register met bekende en nieuwe digitale services is nog niet opgeleverd. Dit zal in 2016 vervolgd worden. Voor zowel het vso, het mbo en het ho is de noodzaak voor de DoorstroomMonitor komen te vervallen. De DoorstroomMonitor is daarom niet ontwikkeld. Ook is er geen zicht op een wetswijziging die terugkoppeling van doorstroomgegevens op persoonsniveau mogelijk maakt. Als laatste is de doorstroom in het groene onderwijs niet verder onderzocht. De AOC Raad heeft hier geen prioriteit aan gegeven.

Standaarden zijn essentiële bouwblokken in de keten om de organisatie, de informatiehuishouding en de overdracht van gegevens veilig en efficiënt te organiseren. Zo ondersteunt Kennisnet de raden in de totstandkoming van een eenduidige instellingsidentiteit voor toezicht en verantwoording. Een belangrijke standaard in dit domein is de Edukoppeling 1.2. die in 2015 door Edustandaard in beheer is genomen. De ROSA-architectuur is in 2015 formeel in beheer genomen door Edustandaard. Hiernaast is er gewerkt aan de doorontwikkeling van het IAA-stelsel. Deze doorontwikkeling van het stelsel voor het identificeren, authenticeren en autoriseren van leerlingen is in concept opgeleverd. Kennisnet heeft rond dit thema van identificatie ook meegewerkt aan een programma van eisen voor de BPV-keten en voor het mbo aan Doorontwikkelen BRON, wat zich richt op de vernieuwing van de onderwijsregisters van DUO.

Er was in 2015 veel aandacht voor privacy in het onderwijs. Kennisnet heeft actief de raden ondersteund op dit thema. Een van de resultaten hiervan is dat in april het convenant 'Onderwijsmiddelen en Privacy- Leermiddelen en Toetsen' is ondertekend door de sectorraden, de GEU, de VDOD en de KBb-e. Dit convenant is een van de resultaten van de Doorbraakproject Onderwijs & ICT en legt een stevige basis om verder aan de slag te gaan met privacy. Dat deed Kennisnet onder andere tijdens de Maand van de Privacy in september. In deze maand was er extra aandacht voor privacy en werden verschillende tools en publicaties opgeleverd. Een voorbeeld hiervan is de brochure 'Privacy in 10 stappen'. Ook werden in deze maand aantal praktische voorbeelddocumenten, tips (artikelen) en tools om privacy te regelen op de website geplaatst. Hiermee heeft een bestuurder alles in handen om de privacy van leerlingen goed te regelen. Begin december is dit aangevuld met de brochure 'Omgaan met data in het onderwijs'. Deze brochure helpt schoolbesturen in het po, vo en mbo omgaan met verantwoordelijkheden op het gebied van privacy en informatiebeveiliging.

Naast het informeren van besturen en sectorraden op dit thema is ook gewerkt aan het verbeteren van de privacy in de keten. Zo is het ROSA katern Informatiebeveiliging en privacy opgeleverd met daarin een aantal privacy-beginselen. Ook is er in SIONverband een conceptcertificeringsschema privacy gemaakt. Deze zal begin 2016 ingevoerd worden. Voor het mbo is het framework Informatiebeveiliging en Privacy opgeleverd.

2.4. Overzicht Slimme organisatie van het leren

DIN – Label jaarplan	Activiteiten en status
Slimme Organisatie	
Regie op de administratieve keten	45: 😊 46: zie act 55.
Inrichting informatiemanagement	47: 😞 <i>47: De doelstelling was om in het po, vo en mbo duidelijk te maken wat informatiemanagement is en waarom dit voor scholen van belang is. In het mbo vindt dit plaats via het netwerk voor informatiemanagers. Na onderzoek is gebleken dat er geen behoefte is aan netwerken voor informatiemanagers in het po en vo. Vraagstukken rond informatiemanagement worden daar vooral meegenomen vanuit andere inhoudelijke thema's. Dit onderwerp zal, gekoppeld aan andere inhoudelijke thema's, op een andere manier worden aangekaart in het po en vo.</i>
Digitale ondertekenservice	48: 😞 <i>48: Het project om de digitale ondertekenservice te realiseren is in overleg met alle partners overgegaan van Kennisnet naar saMBO-ICT en SURF. Na onderzoek bleek dat een aantal marktpartijen deze voorziening aan konden bieden. Mbo- en ho-instellingen kunnen in 2016 via SURF gebruik maken van de aangesloten leveranciers op basis van de gezamenlijke inkoopvoorwaarden.</i>
Digitale (centrale) services	49: 😞 50: 😊 <i>49: Er is een start gemaakt met het opzetten van een register van digitale services. Dit zal echter pas in 2016 verder uitgewerkt en opgeleverd worden.</i>
Vereenvoudiging van registratie leerwerkplaatsen	51: 😊
Strategisch advies informatiehuishouding (BRON)	52: 😊
Eenduidige instellingsidentiteit voor toezicht en verantwoording	53: 😊
Edustandaard	54: 😊
Doorontwikkeling ROSA en KOI	55: 😊 56: 😊
Overstapservice Onderwijs (OSO)	57: 😊
Doorstroommonitor	58: 😞 59: 😞 60: 😞

	<p>58: Voor zowel het vso, het mbo en het ho is de noodzaak voor de doorstroommonitor komen te vervallen. Er is daarom geen monitor ontwikkeld.</p> <p>59: Er is geen zicht op een wetswijziging die terugkoppeling van doorstroomgegevens op persoonsniveau mogelijk maakt.</p> <p>60: De AOC Raad heeft aangegeven dat er geen behoefte meer is aan digitale ondersteuning rond de overgang van groene vmbo-opleidingen naar groene mbo-opleidingen.</p>
Vensters PO en VO	61: 😊
MBO Transparant	62: 😊
Kwaliteitszorg	63: 😊
Privacy en informatiebeveiliging in de keten	64: 😊 65: 😊 66: 😊
Privacy en beveiliging in het onderwijs	67: 😊 68: 😊 69: 😊

2.5. Meer rendement uit ict

Om eigentijdse leermiddelen effectief in te zetten en om ict te gebruiken bij de organisatie van het onderwijs is kennis en expertise nodig over wat werkt en wat niet werkt met ict. Leraren, schoolleiders en bestuurders moeten weten hoe, en waar, ze ict het meest effectief in kunnen zetten. Daarom is er kennis nodig over de inrichting van de ict-infrastructuur en relevantie technologische ontwikkelingen. Zo zijn scholen voorbereid op de toekomst. Daarnaast is het belangrijk dat leerlingen worden opgeleid voor leven, leren en werken in de 21^e eeuw. Kennisnet verzamelt, bundelt en duidt (wetenschappelijke) kennis over de effectieve inzet van ict. Deze kennis en expertise wordt daarna gedeeld via verschillende kanalen, zoals publicaties en bijeenkomsten.

De 24 activiteiten op dit thema leveren vaak tastbare resultaten op in de vorm van een publicatie, brochure of bijeenkomst. Voor alle 24 activiteiten zijn de doelstellingen behaald. Het verzamelen, duiden en verspreiden van expertise en kennis is voor Kennisnet een belangrijke taak.

De ondersteuning aan de raden is duidelijk zichtbaar in het werk dat gedaan wordt voor de projecten Slimmer leren met ICT van de PO-Raad en Leerling2020 van de VO-raad. Het doel van deze twee projecten is om scholen te helpen om de volgende stap te zetten met ict. Kennisnet ondersteunt de raden bij de uitvoering van deze projecten. Voor het Slimmer leren met ICT-project gaat het onder meer om de ontwikkeling van ondersteuningsmiddelen voor schoolbesturen en het actief benaderen van besturen om hieraan deel te nemen. Voor Leerling2020 ondersteunt Kennisnet de Leerlabs door een expertpool met deskundigen te organiseren om de innovatiebeweging in de scholen te faciliteren.

De website van Kennisnet is een van de belangrijkste middelen om relevante informatie breed te verspreiden onder leraren en leidinggevenden. In 2015 is de website kennisnet.nl volledig vernieuwd inclusief een verbeterde supportfunctie. Daarnaast was er aandacht voor overzichtelijkheid, leesbaarheid en vindbaarheid. Ook zijn alle product- en dienstensites omgezet naar deze nieuwe structuur en vormgeving. Ook het platform Leraar24 is aangepakt. De ict-inhoud is geactualiseerd en de navigatie is verbeterd. In 2015 is besloten om te stoppen met de uitgave van de Indruk. De vernieuwde website biedt ruimte voor de artikelen die voorheen hierin verschenen. Het wetenschappelijke magazine 4W is overgegaan naar NRO. NRO coördineert en financiert onderwijsonderzoek en wil de verbinding tussen praktijk en onderzoek verbeteren. Vanuit NRO zal worden gezocht of de 4W-aanpak kan worden verbreed van 'Wat werkt met ict' naar 'Wat werkt in het onderwijs'.

Zowel de Onderzoeksconferentie (samen met NRO) als de Onderwijsdagen (samen met SURF) kenden een record aantal bezoekers met een hoge waardering van de bezoekers. Tijdens de Onderzoeksconferentie werd onder andere de Vier in balans-monitor 2015 gepresenteerd en kregen de bezoekers veel wetenschappelijke kennis gepresenteerd over wat werkt met ict. De Vier in balans-monitor laat de stand van zaken zien rond ict in het onderwijs en helpt bestuurders om keuzes te maken om ict zo effectief mogelijk in te zetten. Dé Onderwijsdagen 2015 waren met in totaal 1750 bezoekers drukbezocht. De bijna 100 sprekers legden de verbinding tussen onderwijs en ict rond het thema 'Onderwijs op maat'. De onderwijsdagen zijn positief beoordeeld door de bezoekers.

In mei lanceerde Kennisnet het inspiratieboek 'Scholen om van te leren'. In dit boek zijn verhalen opgetekend van acht vernieuwende scholen uit het basisonderwijs en voortgezet onderwijs. Het boek, dat laat zien hoe onderwijs anders te organiseren is, werd positief ontvangen en veel besproken in de media. De ICT-monitor mbo 2014 is gepubliceerd op de site van Kennisnet en er is een exemplaar naar de CvB's van alle mbo-instellingen verzonden.

Het samenwerkingsverband Combikracht (Kennisnet, Stoas Hogeschool, Ontwikkelcentrum, Silo en Groen Kennisnet), heeft in december een dossier (toolbox) op Groen Kennisnet opgeleverd met als thema Differentiatie in het groene onderwijs. Vanuit de expertise van de samenwerkende organisaties is een selectie van relevant materiaal gemaakt en weergegeven in het dossier, hierbij is de focus vooral gelegd op de rol van leermiddelenbeleid en professionalisering ter ondersteuning van de differentiatie in het onderwijs.

Op verzoek van de PO-Raad is er onderzoek gedaan naar de stand van zaken rond de infrastructuur in het po. Dit rapport is in september afgerond. In dit rapport is ook aandacht voor het thema digitaal toetsen. Kennisnet is op dit thema actief in het ondersteunen van de PO-Raad.

Op het gebied van mediawijsheid en ict-bekwaamheid zijn goede resultaten bereikt. Zo is een speciale editie van de Donald Duck, 'de DigiDuck' gelanceerd op 11 februari. Deze stond in het teken van veilig internet. De Digiduck

bereikte 300.000 kinderen. Onder het label Mijn Kind Online, zijn verschillende publicaties uitgekomen rond veilig internet, digitaal pesten en privacy op het internet. Kennisnet blijft met het label Mijn Kind Online sterk actief op mediawijsheid-gebied. Eind juni is de Jeugd en Media-monitor gepubliceerd. Dit rapport brengt in beeld hoe jongeren media inzetten voor school en hobby's en is geschreven in samenwerking met Mediawijzer.net. Het is positief ontvangen en veel besproken in de media. In april is de brochure over Sociale veiligheid uitgekomen. De brochure 'Sociale veiligheid op school en internet' van Kennisnet en Stichting School & Veiligheid helpt scholen om een sociaal veilig klimaat te realiseren: offline én online. Deze brochure werd gelanceerd samen met de resultaten van een peiling onder leraren en wist veel media-aandacht op zich te vestigen. Begin dit jaar is ook de publicatie 'Hoe?zo! Ict bekwaamheid in het onderwijs' gelanceerd tijdens een saMBO-ICT-conferentie.

Voor de verspreiding van kennis over wat werkt rond toekomstbestendig onderwijs en programmeren is onder andere gekeken naar Groot Brittannië. Het rapport 'Computing-onderwijs in de praktijk. Wat kunnen we van de Britten leren?' is op zaterdag 10 oktober in Science Center Nemo gepresenteerd bij de aftrap van de codeweek. De kennis en expertise die Kennisnet op het gebied van digitale geletterdheid heeft ontwikkeld is ook ingebracht bij het Onderwijsplatform 2032. Digitale vaardigheden (zoals computational thinking) zouden volgens het platform tot de kern van het curriculum moeten behoren. Ook bracht Kennisnet de Innovatieversneller uit, een toolkit voor leraren met twintig technieken om innovatie te faciliteren. Het conceptueel kader 21^e- eeuwse vaardigheden is in 2015 vernieuwd door SLO en Kennisnet en gepubliceerd in februari 2016. Het model is een bewerking van het eerste model, dat in 2010 door Joke Voogt voor Kennisnet werd ontwikkeld.

2.6. Overzicht Meer rendement uit ict

DIN – Label jaarplan	Activiteiten en status
Meer rendement	
Weten wat werkt (en waarom)	70: 😊
Leraar24	71: 😊
Kennisduiding op specifieke thema's	72: 😊
Vier in balans monitor	73: 😊
ict monitor mbo	74: 😊
Sturing (vanuit onderwijspraktijk) op onderzoeksprogrammering	75: 😊
Ondersteuning sectorbepalende innovaties	76: 😊
Inzicht in internationale innovaties met ict	77: 😊
Strategisch advies voor collectieve innovatievraagstukken	78: 😊
Stimuleren van ontwikkeling e-didactiek en ict-bekwaamheid	79: 😊 80: 😊 81: 😊
Advisering over toekomstbestendig onderwijs	82: 😊 83: 😊
Ondersteuning mediawijs onderwijs	84: 😊 85: 😊 86: 😊 87: 😊
Strategisch advies over de inzet van technologie binnen het onderwijs (trendrapport)	88: 😊 89: 😊
Advies passende ict-infrastructuur	90: 😊
Ondersteuning inkoop- en aanbesteding	91: 😊
Ondersteuning digitale toetsen en examinering	92: 😊 93: 😊

2.7. Reflectie van Kennisnet

Kennisnet begon in 2015 met een nieuwe koers en een nieuwe organisatie. Kennisnet ondersteunt het onderwijs door de ontwikkeling en het beheer van de benodigde ict-basisinfrastructuur, versterkt het onderwijs met strategisch advies en geeft invulling aan een kennis- en expertisefunctie. De nieuwe organisatie is gevormd naar deze drie functies en stelt Kennisnet in staat om proactief, flexibel en deskundig de vragen van het onderwijs op te pakken. Voor 2015 is dit zichtbaar in de resultaten: 79 van de 90 doelstellingen voor dit jaar werden behaald. Voor een aantal activiteiten is in de eerste helft van 2015 wel vertraging opgelopen, maar dit is grotendeels ingelopen. Wanneer doelen niet behaald werden, was dit vaak het gevolg van de veranderde vraag vanuit het onderwijs of door herprioritering binnen Kennisnet.

3. Waardering van Kennisnet in 2015

Het bereik, de waardering en het gebruik van Kennisnet en haar diensten wordt op diverse manieren in beeld gebracht. Dit wordt onder andere gedaan in het klanttevredenheidsonderzoek en in diverse gebruikersonderzoeken voor specifieke diensten. Zo is dit jaar onder andere de tevredenheid gemeten van de partners van de Entree Federatie en de gebruikers van OSO en Leraar24. Ook is er met stakeholders gesproken over de impact en toegevoegde waarde van Kennisnet.

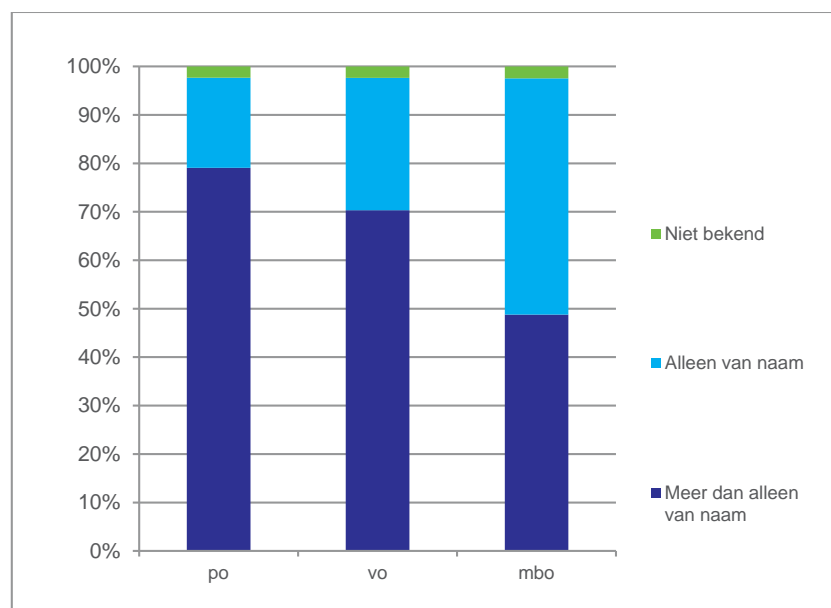
3.1. Klanttevredenheidsonderzoek

Het algemene klanttevredenheidsonderzoek wordt elk jaar door een extern onderzoeksbureau uitgevoerd en meet de bekendheid, imago en tevredenheid onder leraren en leidinggevenden van Kennisnet en een aantal Kennisnet-diensten. De opzet van het onderzoek is dit jaar gewijzigd ten opzichte van voorgaande jaren. Om de onderzoekslast bij leraren en schoolleiders te verminderen is er dit jaar gekozen om het onderzoek in de vorm van een peiling uit te voeren. Dit is een vorm waarbij leraren en schoolleiders een klein aantal vragen voorgelegd krijgen die relatief eenvoudig te beantwoorden zijn. Zo kunnen ze snel en zonder veel moeite meewerken aan het klanttevredenheidsonderzoek. Door deze wijziging in de opzet van het onderzoek is het niet meer mogelijk om de resultaten te vergelijken met voorgaande jaren. Er kan daarom ook geen kwaliteitsindex worden opgesteld voor 2015.

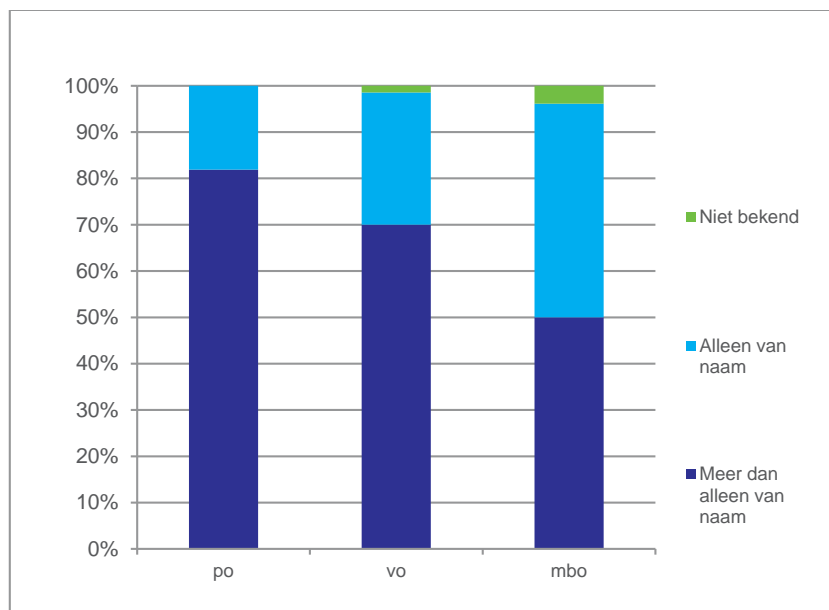
De peiling is uitgevoerd onder bijna 300 leraren en ruim 200 schoolleiders in het po, vo en mbo. Uit deze peiling blijkt dat leraren en schoolleiders tevreden zijn over het aanbod van Kennisnet. Ze zijn positief over de kennis en expertise van Kennisnet en geven goede cijfers aan de diensten en voorzieningen. Een aandachtspunt is wel onze bekendheid in het mbo en de bekendheid van onze brochure in deze sector. Van alle diensten van Kennisnet is de website de meest gebruikte. Dit is zowel in het primair en voortgezet onderwijs als in het middelbaar beroepsonderwijs. De diensten van Kennisnet worden goed gewaardeerd. Hiervoor allemaal tussen de 7.1 en de 8.0.

Bekendheid van Kennisnet

Bijna alle leraren en schoolleiders in het po, vo en mbo kennen Kennisnet. Wel is er verschil tussen de sectoren in de mate waarin Kennisnet bekend is. In het po en vo is ongeveer 75% van de schoolleiders en leraren bekend met Kennisnet meer dan alleen van naam. In het mbo is dit rond de 50%. Hier zijn meer leraren en schoolleiders die Kennisnet alleen van naam kennen.

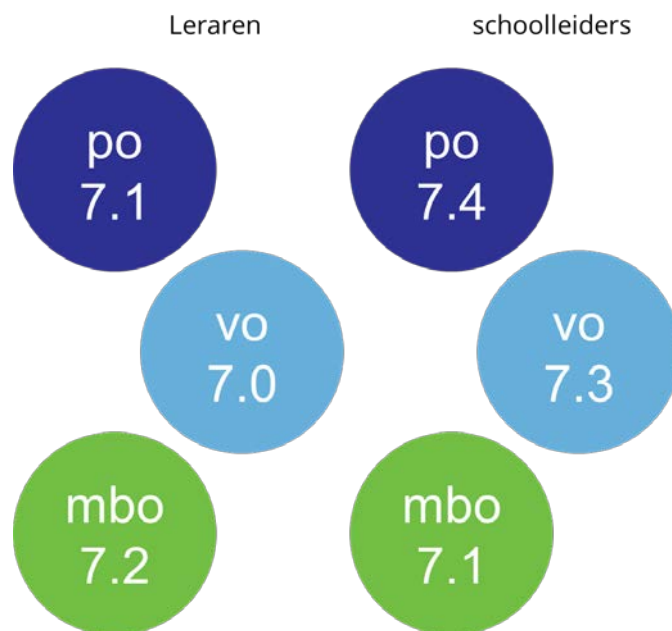
Figuur 3: Bekendheid Kennisnet onder leraren

Figuur 4: Bekendheid Kennisnet onder schoolleiders

Totaaloordeel

Leraren en Schoolleiders zijn goed te spreken over Kennisnet. Ze geven Kennisnet gemiddeld een 7.2 (po), een 7.0 (vo) en een 7.2 (mbo). In het po en vo zijn de schoolleiders iets positiever over Kennisnet dan de leraren. In het mbo is dit vrijwel gelijk.

Figuur 5: Totaaloordeel Kennisnet

Diensten van Kennisnet

In het klanttevredenheidsonderzoek is ook gevraagd naar de bekendheid en waardering van een aantal diensten van Kennisnet. Dit zijn de diensten waarmee leraren en schoolleiders direct te maken hebben. Leraren en schoolleiders zijn tevreden over deze diensten. Alle diensten scoren gemiddeld tussen de 7.1 en de 7.9. Wel zijn er flinke verschillen te zien tussen de sectoren in de bekendheid van sommige diensten. De bekendheid is in het po het hoogste. Over het algemeen zijn de diensten in het mbo minder bekend dan in het po en vo.

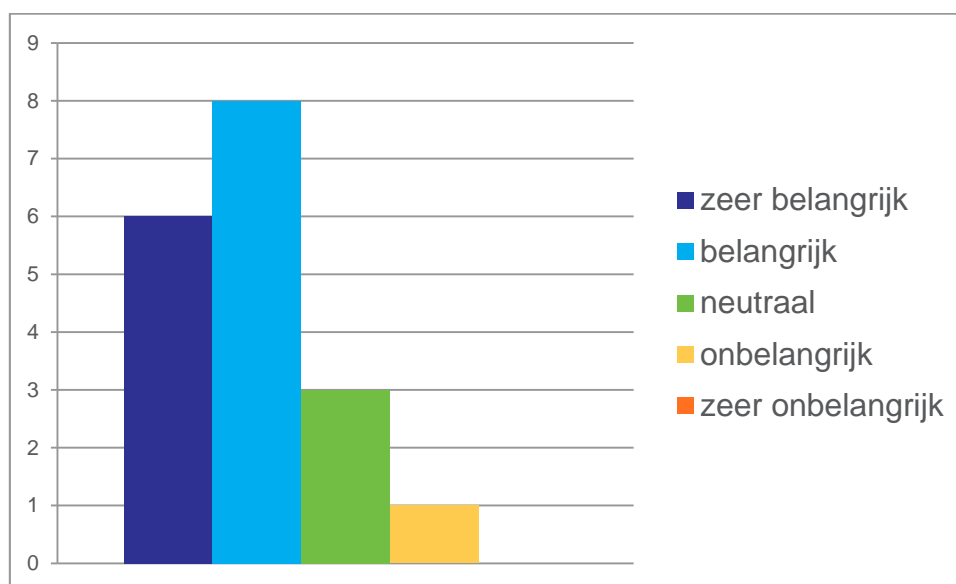

Dienst/ product	Bekendheid			Tevredenheid		
	po	vo	mbo	po	vo	mbo
Kennisnet.nl	91%	80%	67%	7.5	7.3	7.2
Leraar24	81%	68%	54%	7.7	7.5	7.2
Wikiwijsleermiddelenplein.nl	49%	55%	32%	7.6	7.2	7.1
Teleblik.nl	83%	72%	32%	7.2	7.5	7.4
Eén of meerdere publicaties	50%	39%	25%	7.9	7.5	7.4
Eén of meerdere brochures over specifieke onderwerpen	56%	45%	29%	7.5	7.4	7.3

3.2. Entree Federatie

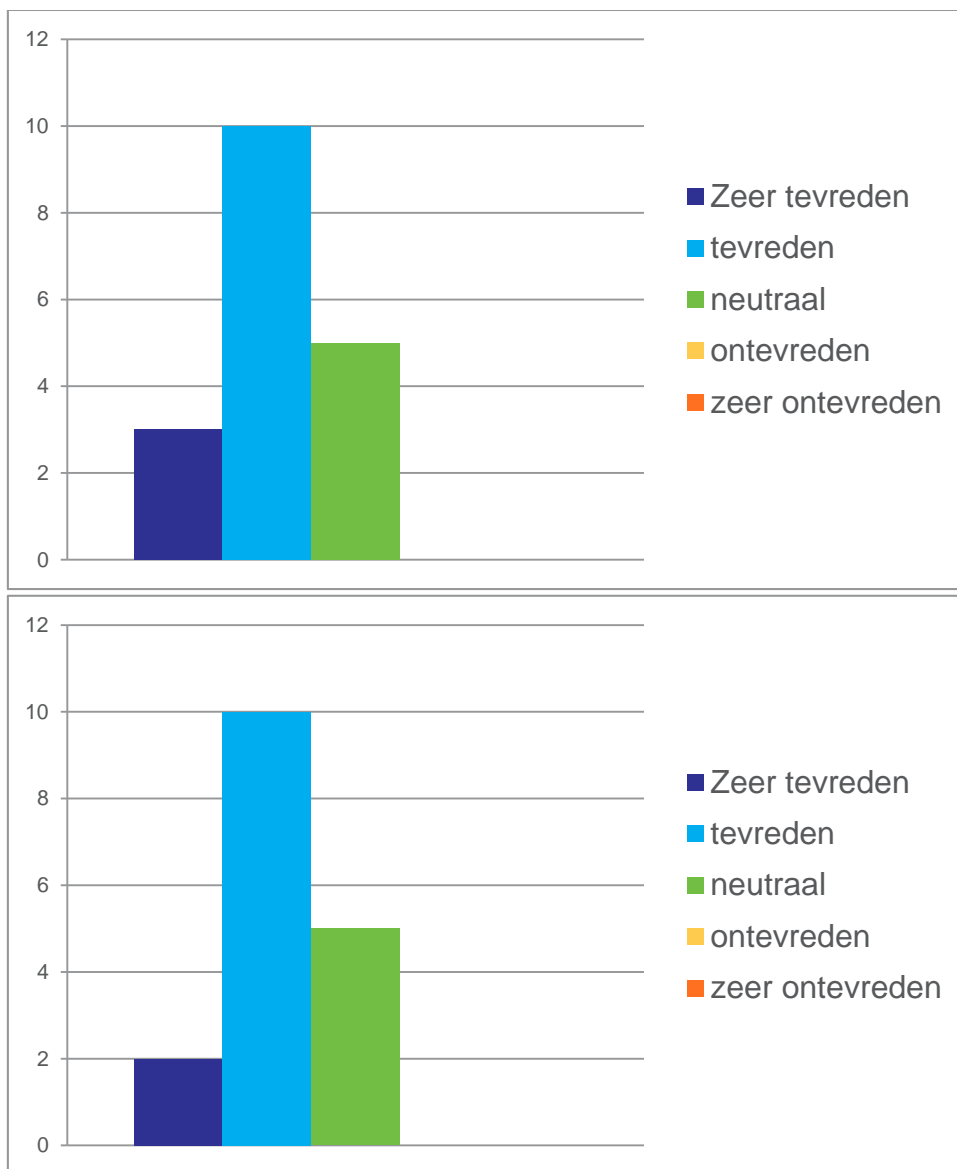
Dit jaar is er voor het eerst onderzoek gedaan naar de tevredenheid en waardering van de leveranciers die lid zijn van de Kennisnet Entree Federatie. Het doel was om daarbij vooral te kijken naar de tevredenheid op de verschillende onderdelen van de Entree Federatie met als doel deze de komende tijd te verbeteren. Ongeveer een vijfde van de leveranciers (18 in totaal) heeft meegewerkt aan dit onderzoek.

De Entree Federatie is belangrijk voor de aangesloten leveranciers. De leveranciers geven ook aan dat het aantal gebruikers dat via de Entree Federatie binnenkomt belangrijk is. Voor meer dan de helft van de leveranciers is dit een belangrijk kanaal voor gebruikers.

Figuur 6: Belang Entree Federatie volgens leveranciers

De leveranciers zijn ook tevreden over de Entree Federatie. Hierbij scoort vooral de beschikbaarheid van de dienst hoog. Verder zijn de leveranciers tevreden over de betrouwbaarheid en de support die geleverd wordt.

Figuur 7: Tevredenheid Entree Federatie volgens leveranciers

3.3. Leraar24

Leraar24 is een online gereedschapskist vol praktische oplossingen, antwoorden en voorbeelden die direct in de dagelijkse onderwijspraktijk toegepast kunnen worden. Daarnaast biedt Leraar24 kennis en achtergrondinformatie uit wetenschappelijk onderzoek naar onderwijs, toegesneden op leraren. Begin 2015 is er een onderzoek gedaan onder de gebruikers van Leraar24 naar hun tevredenheid en waardering voor de site.

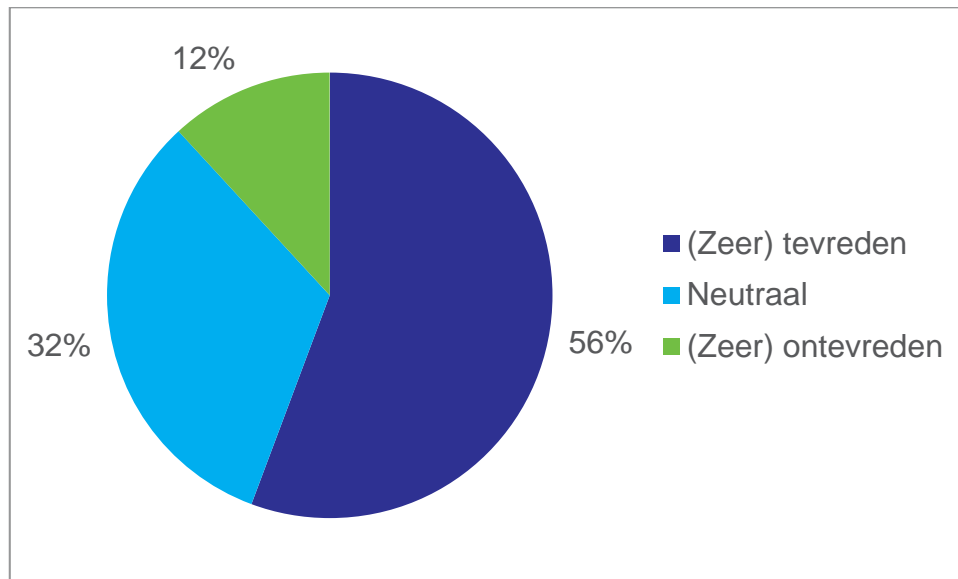
Leraren zijn in het algemeen positief over Leraar24. Bijna 70% van de gebruikers van Leraar24 is positief over de overzichtelijkheid van de website, de indeling naar thema's en onderwerpen, en kwaliteit van video's. Ongeveer 60% geeft een positieve waardering voor de dossiers en de zoekfunctie. Meer dan 80% gebruikt Leraar24 om zich te laten inspireren en nieuwe ideeën op te doen. Daarnaast gebruikt 77% het om op de hoogte te blijven van nieuwe ontwikkelingen. Ook zet iets meer dan de helft het in om wetenschappelijk onderbouwde informatie te vinden bij thema's die hen bezig houden.

De informatie van Leraar24 wordt inhoudelijk gewaardeerd. De leerkrachten bestempelen Leraar24 als betrouwbare bron met praktische informatie, correcte bronvermeldingen bij artikelen en kwalitatief goede en herkenbare links. De leerkrachten weten wat ze aan de site hebben. Qua actualiteit scoort Leraar24 echter minder goed; de site is soms minder actueel dan verwacht (nieuwste ontwikkelingen staan er niet gelijk op) en

daarnaast staan er relatief veel oude dossiers op de site. Dossiers uit 2013 of eerder worden als 'oud' bestempeld.

3.4. Overstapservice Onderwijs

Scholen kunnen met de Overstapservice Onderwijs (OSO) veilig en betrouwbaar leerlinggegevens digitaal uitwisselen wanneer een leerling overstapt naar een nieuwe school. De huidige school stelt via OSO het overstapdossier van een leerling beschikbaar. Daarna kan de nieuwe school het overstapdossier opvragen via OSO en dit meteen verwerken in het eigen leerlingadministratiesysteem. Rond de 1040 scholen hebben dit voorjaar (maart-april) de overstapservice gebruikt voor de uitwisseling van de overstapdossiers.

Figuur 8: Tevredenheid gebruikers OSO

De resultaten van het gebruikersonderzoek laten zien dat OSO goed gewaardeerd wordt. De meerderheid van de medewerkers die OSO hebben gebruikt is tevreden over OSO. Slechts 12 % is ontevreden. Ongeveer een derde is neutraal over OSO. De ontevredenheid is meestal te herleiden tot het gebruikte leerlingvolgsysteem en minder tot OSO zelf. Uit de cijfers blijkt dat maken van goede afspraken binnen de regio van positieve invloed is op de tevredenheid. Het is niet de technische kant van OSO maar de organisatie daaromheen die belangrijk is voor de tevredenheid. De besluitvorming van scholen in dezelfde regio over het gebruik van OSO en samenwerking binnen deze regio is daarom essentieel om OSO naar tevredenheid in te zetten.

Er zijn vele suggesties gedaan voor verbetering van OSO. De meeste van deze suggesties gaan over de gebruiksvriendelijkheid van de administratiesystemen en over verbeteren van de regionale afspraken rond het gebruik van OSO. Dit is een aandachtspunt omdat deze zaken buiten de directe invloed van OSO liggen. De suggesties zullen worden gebruikt voor verbeteren van de techniek en dienstverlening van OSO en de betrokken leveranciers.

3.5. Stakeholders

Om een scherp beeld te krijgen van de toegevoegde waarde van Kennisnet is in 2015 gesproken met een aantal stakeholders. Deze partners zijn zo geselecteerd dat een beeld ontstaat over de hele reikwijdte van activiteiten en doelen van Kennisnet. Per stakeholders zijn er een of twee interviews gehouden door een onafhankelijk journalist.

- De geïnterviewden waarden Kennisnet gemiddeld met een 8-.
- Vanuit marktpartijen wordt het belang van het versterken van publiek-private samenwerking benadrukt. Er is waardering voor de rol die Kennisnet hierbij speelt, bijvoorbeeld in het kader van het Edu-K

platform. Er wordt aandacht gevraagd voor vraagversterking en het opbouwen van de kennis die daarvoor nodig is bij scholen en koepels. Private partijen geven aan dat (fundamentele) ontwikkelingen in de markt nu snel gaan waardoor voldoende expertise (ook bij scholen en koepelorganisaties), en alertheid, noodzakelijk is.

- Diverse marktpartijen geven aan beter betrokken te willen zijn bij ontwikkelingen in het onderwijs, zoals het Doorbraakproject Onderwijs & ICT.
- Een enkele geïnterviewde vraagt om meer voortvarende actie van Kennisnet op het gebied van standaardisatie.
- Expertise wordt over het algemeen positief beoordeeld. Een aandachtspunt is het inzicht in implementatievraagstukken in de markt.
- De meeste stakeholders vragen om voorzichtigheid als het gaat om het zelf ontplooien van marktactiviteiten, ook omdat dit kan leiden tot een vermenging van rollen.
- De publieke partijen zijn positief over de samenwerking met Kennisnet. Het moeten afwegen van belangen (ook private) maakt dat transparantie noodzakelijk is om elkaar te begrijpen en vinden.
- Ook het adaptief vermogen van Kennisnet wordt positief beoordeeld.

3.6. Reflectie van Kennisnet

De resultaten van het klanttevredenheidsonderzoek laten zien dat Kennisnet goed bekend is in alle sectoren en dat er waardering is voor de expertise en diensten van Kennisnet. Leraren en schoolleiders zijn positief over de kennis en expertise van Kennisnet en geven goede cijfers aan onze diensten en voorzieningen. Een aandachtspunt is wel onze bekendheid in het mbo en de bekendheid van onze publicaties en brochures in deze sector.

De uitkomsten van de drie gebruikersonderzoeken laten zien dat de diensten van Kennisnet goed gewaardeerd worden. Wat ook duidelijk blijkt uit de onderzoeken is het belang dat gebruikers aan de diensten hechten. Dat wordt versterkt door de goede ideeën voor verbetering. Daarmee bevestigen de gebruikers dat de diensten waarde toevoegen en dat ze actief mee willen denken aan toekomstige ontwikkelingen.

De uitkomsten van de interviews met stakeholders sluiten goed aan bij de strategische koers en het Jaarplan 2016. Het aandachtspunt van het vergroten van de expertise over implementatievraagstukken wordt door Kennisnet herkend en erkent. Dit onderwerp zal meer aandacht krijgen in het aanname beleid van Kennisnet. In het vraagstuk van het ontplooien van marktactiviteiten zal Kennisnet aandachtig kijken naar de stand van zaken in de markt en eventuele keuzes hierin zullen met name gebaseerd worden op de verwachtingen van het onderwijsveld van Kennisnet.

4. Organisatie Kennisnet

4.1. Missie

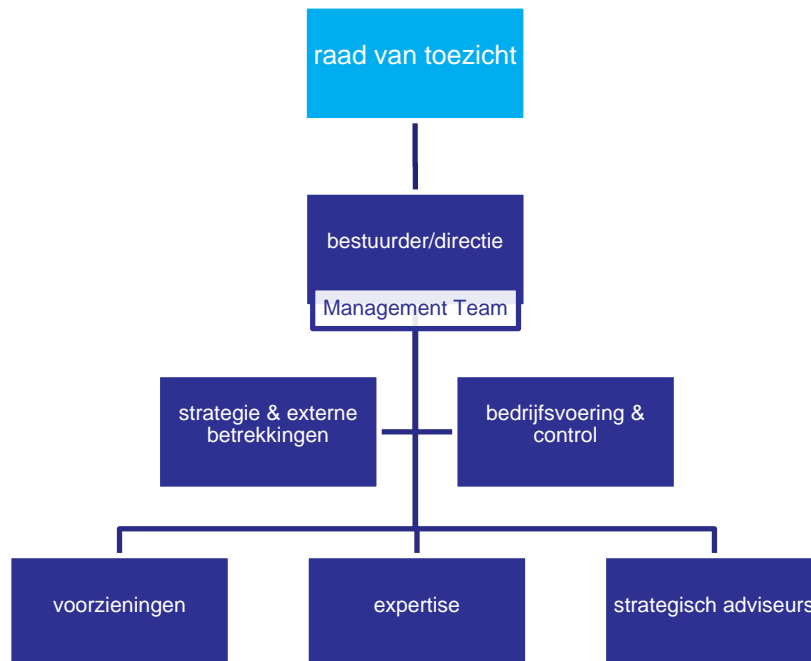
De missie van Kennisnet is *laat ict werken voor het onderwijs*.

Kennisnet is een publieke organisatie die wordt gefinancierd door het ministerie van OCW als onderdeel van het (ondersteunings)stelsel rondom onderwijsinstellingen. Dit stelsel is verantwoordelijk voor een aantal specifieke taken waardoor scholen zich maximaal kunnen richten op het primaire proces.

Kennisnet werkt niet alleen voor het onderwijs maar is ook van het onderwijs. De activiteiten waar Kennisnet zich op richt, komen tot stand in overleg met de sectorraden en sluiten aan bij de vraagstukken waar bestuurders mee bezig zijn. Kennisnet ondersteunt de sectoren bij het waarmaken van de ambities zoals vastgelegd in de sector- en bestuursakkoorden en het Doorbraakproject Onderwijs & ICT. We dragen eraan bij dat leerlingen meer worden uitgedaagd en beter kunnen presteren.

4.2. Organisatie

Het bestuur is het besluitvormend orgaan van Kennisnet. Het bestuur bestaat uit de statutaire bestuurder die de titel algemeen directeur heeft. De algemeen directeur en de directeur operations vormen samen de directie. De directeur operations is ook eindverantwoordelijk voor de unit Voorzieningen. Kennisnet kent een management team waar de besluitvorming plaatsvindt. Het managementteam bestond in 2015 uit de directie, de manager Expertise en de manager Strategie en externe betrekkingen en heeft de dagelijkse leiding over Kennisnet. Het MT neemt onder eindverantwoordelijkheid van de bestuurder besluiten over de hoofdlijnen van beleid; zowel wat betreft de inhoud als voor de bedrijfsvoering.

Figuur 9: Organogram Kennisnet

4.3. Governance

Het onderwijs zit aan het stuur van Kennisnet. Dit komt ook tot uiting in de governance. Stichting Kennisnet is georganiseerd volgens een raad van toezicht-model. Het integraal toezicht op het beleid van het bestuur en op de algemene gang van zaken in de stichting is opgedragen aan een raad van toezicht. De raad van toezicht ziet toe op het beleid van het bestuur en op de algemene gang van zaken bij Kennisnet. De raad van toezicht:

- functioneert als adviseur en klankbord voor het bestuur
- ziet toe op het beleid van het bestuur en op de algemene gang van zaken bij Kennisnet
- bewaakt een zorgvuldig besluitvormingsproces binnen de stichting, zodat de strategie en bijbehorende activiteiten van de stichting aansluiten op de beleidsagenda's van de sectorraden
- toetst of er sprake is van een goede dialoog met de sectorraden bij het ontwikkelen van de meerjarenkoers zoals die is vastgelegd in het meerjarenplan en de bijbehorende meerjarenbegroting
- is verantwoordelijk voor het goedkeuren van het jaarplan, de begroting en het jaarverslag
- werkgever en verantwoordelijk voor het benoemen en beoordelen van het bestuur

De raad van toezicht bestaat uit vijf leden en een onafhankelijk voorzitter. De leden worden benoemd voor een periode van vier jaar met de eenmalige mogelijkheid tot aansluitende herbenoeming. De sectorraden benoemen drie leden, zodat is geborgd dat Kennisnet van en voor het onderwijs blijft. De twee onafhankelijke leden zorgen voor de wisselwerking met de rest van de samenleving. Bij de samenstelling van de raad van toezicht wordt gelet op diverse facetten die de aandacht van de raad vragen. De raad van toezicht wordt in ieder geval samengesteld op basis van algemene toezichthoudende kwaliteiten, affiniteit met de doelstelling van de stichting en met een variatie in deskundigheden en competenties.

De raad van toezicht bestaat uit de volgende personen:

- Henk Hagoort, voorzitter raad van bestuur NPO (onafhankelijk voorzitter)
- Hans Kelderman, voorzitter college van bestuur Stichting Aloysius (benoemd door de PO-Raad)
- Nico de Jong, algemeen directeur/bestuurder Calscollege (benoemd door de VO-raad)
- Ben Geerdink, voorzitter college van bestuur Rijn IJssel (benoemd door de MBO Raad in overeenstemming met AOC Raad)
- Han Dieperink, algemeen directeur Instituut voor het Midden- en Kleinbedrijf
- Geri Bonhof, zelfstandig ondernemer (Bonhof Toezicht & Advies). Voorheen voorzitter college van bestuur Hogeschool Utrecht

Nico de Jong is per 1 juni 2015 toegetreden tot de raad van toezicht als opvolger van Arend Runia.

Kennisnet is van en voor het onderwijs. Een onderdeel van dit eigenaarschap van het onderwijsveld is dat de PO-Raad, VO-raad en MBO Raad goedkeuringsrecht hebben op meerjarenplannen en meerjarenbegrotingen van Kennisnet. Het ministerie van OCW subsidieert Kennisnet. Jaarlijks wordt, op basis van het jaarplan, een subsidieaanvraag ingediend. Deze wordt door OCW beoordeeld. Hierbij wordt gelet op de aansluiting van de activiteiten op de collectieve vraag van het onderwijs, wordt bekeken in hoeverre activiteiten aansluiten bij de publieke taken van Kennisnet en wordt ook de doelmatigheid van uitgaven meegenomen. De verantwoording vindt jaarlijks plaats op basis van het jaarverslag.

4.4. Organisatieontwikkelingen

Op 1 januari 2015 is de reorganisatie van Kennisnet afgerond. Deze reorganisatie had tot doel om de organisatie van Kennisnet beter aan te laten sluiten bij de behoeften en veranderingen in het onderwijs. De reorganisatie was noodzakelijk vanwege de verlaging van de basissubsidie die in 2015 volledig is ingegaan. Sinds 1 januari 2015 staat er een nieuwe organisatie die schoolbesturen op een nog effectievere en efficiëntere manier kan ondersteunen.

Begin 2015 is besloten om de organisatie van de afdeling Voorzieningen aan te passen. Deze wijziging had als doel om de afdeling efficiënter te laten werken en meer flexibiliteit en ruimte te creëren voor het benutten van de talenten van medewerkers. In de nieuwe opzet wordt gewerkt op basis van vijf inhoudelijke domeinen die direct te relateren zijn aan de onderwerpen waar scholen en sectorraden mee bezig zijn. Zo kunnen deze nog beter ondersteund worden. Deze verandering betekende overigens geen krimp in de personele omvang.

De organisatie is in 2015 versterkt met een aantal nieuwe medewerkers, onder andere om de projecten Slimmer leren met ICT met de PO-Raad, Leerling2020 met de VO-raad en in het Doorbraakproject Onderwijs & ICT goed te kunnen ondersteunen.

4.5. Personeel

De samenstelling van het personeel en verzuimcijfers over 2015 worden weergegeven in onderstaande tabel.

	2015	2014
Aantal medewerkers	95	77
Aantal fte	87,40	70,65
Verhouding man/vrouw in % (per aantallen medewerkers)	58,9%/41,1%	62,3%/37,7%
Verhouding parttime/fulltime in % (per aantallen medewerkers)	53,7%/46,3%	53,2%/46,8%
Aantal medewerkers in dienst getreden	26	3
Aantal medewerkers uit dienst getreden	8	54
Ziekteverzuimpercentage 2015	3,80%	4,30%

Na de forse uitstroom in 2014 ten gevolge van het reorganisatiebesluit, is Kennisnet in 2015 weer gegroeid, vooral door de extra inzet van personeel voor het Doorbraakproject en het beheer en de doorontwikkeling van de Overstapservice Onderwijs en van Vensters PO en VO. Per saldo is het aantal medewerkers in 2015 nog fors lager dan het aantal medewerkers dat Kennisnet in dienst had voor de reorganisatie (131 medewerkers).

Kennisnet heeft als doelstelling een ziekteverzuimpercentage onder het landelijk gemiddelde (schommelend rond de 4%). Kennisnet heeft met een ziekteverzuim percentage van 3.8% voldaan aan deze doelstelling.

4.6. Ondernemingsraad

Kennisnet heeft formeel een 7-hoofdige ondernemingsraad. In het jaar 2015 waren er drie vacatures, waarvan er een ingevuld kon worden. In november ontstond door vertrek van een medewerker weer een derde vacature. Vooruitlopend op de verkiezingen van maart 2016, waarbij minder ondernemingsraad-leden gekozen kunnen worden vanwege de afname van het aantal werknemers, besloot de ondernemingsraad alvast met een kleiner team te gaan werken.

Normaal gesproken komt de ondernemingsraad ongeveer eens in de twee weken bijeen voor overleg. De ondernemingsraad en bestuurder hebben ongeveer een keer per zes weken een formeel overleg. Daarnaast vindt met dezelfde frequentie informeel overleg met de bestuurder plaats. Tijdens twee 'benen-op-tafel' sessies wisselden de ondernemingsraad en de bestuurder op informelere manier informatie uit. Er is in 2015 tweemaal gesproken met een delegatie van de raad van toezicht.

Het afgelopen jaar heeft de ondernemingsraad advies uitgebracht over de digitalisering van een aantal P&O-processen en over de aanpassing van de unit Voorzieningen. De ondernemingsraad was betrokken bij het opstellen van de vragen van het medewerkersonderzoek. De resultaten van dit onderzoek zijn ook met de ondernemingsraad besproken. Tijdens de overleggen met de bestuurder is regelmatig gesproken over de afgeronde reorganisatie. De ondernemingsraad heeft diverse signalen uit de achterban doorgegeven en zo de vinger aan de pols gehouden.

De ondernemingsraad heeft twee trainingsdagen genoten in 2015. De eerste training was een kijkje in de keuken van holocratisch ingerichte organisaties. Tijdens de tweede training heeft de ondernemingsraad opnieuw zijn missie geformuleerd: 'Samen voor een nog sterker Kennisnet'. De onderliggende visie luidt: medezeggenschap moet vanzelfsprekend zijn voor elke Kennisnetter.

4.7. Corporate communicatie en public affairs

Net als in 2014 kreeg ict in het onderwijs in 2015 veel aandacht van de media. Aan het begin van het jaar was er vooral aandacht voor privacy, leerlinggegevens en de rol van de uitgevers hierin. Rond het begin van het nieuwe schooljaar in september was er vooral veel aandacht voor de rol van technologie in de klas. Kennisnet droeg, met eigen nieuws en op verzoek van de media, bij aan een aantal van deze nieuwsuitingen. Een goed voorbeeld hiervan is de peiling naar het gebruik van tablets en laptops in het onderwijs. Kennisnet heeft deze peiling in september voor het tweede jaar uitgezet onder leraren en leidinggevende in het po, vo en mbo. De resultaten van deze peiling zijn onder andere door het AD gebruikt in een special over het onderwijs.

Ook de publicaties van Kennisnet deden het goed in de media. Zo was er in het eerste halfjaar aandacht voor de lanceringen van de Jeugd en Media-monitor en de Vier in balans-monitor. Deze monitors werden vooral door de onderwijs-media goed gewaardeerd. Op sociale media was er daarnaast veel aandacht voor het boek "Scholen om van te leren" met beschrijvingen van innovatieve scholen. Ook de peiling naar het gebruik van sociale media in de klas is goed opgepakt door de media. Deze peiling, die aandacht vestigde op de brochure sociale veiligheid, was daarmee een succes.

In september was er ook veel aandacht voor het OESO-rapport naar de opbrengsten van ict. Naar aanleiding hiervan ontstond er een stevige discussie in de media. Kennisnet heeft hier actief aan deelgenomen en heeft in de landelijke media een wetenschappelijk onderbouwde reactie gegeven op het onderzoek. Ook de snelheid van internet op scholen kreeg aan het begin van het schooljaar veel aandacht. De PO-Raad zocht actief de media op met dit thema, op basis van onderzoek van Kennisnet. Ook mediawijsheid en sociale media op school blijven belangrijke thema's in de media. Kennisnet droeg, via de strategisch adviseurs, een aantal keer bij aan lokale en landelijke media-uitingen over dit onderwerp.

Kennisnet heeft in 2015 de relatie met de sectorraden op communicatiegebied versterkt. Er is regelmatig overleg op dit vlak en Kennisnet en de raden zoeken en ondersteunen elkaar in media-uitingen. Na de zomervakantie lanceerde Kennisnet de nieuwe website van Kennisnet. Bezoekers zijn tevreden over deze nieuwe site. Vooral het vinden van de juiste informatie gaat sneller. Ook is het eenvoudiger voor de experts van Kennisnet om ervaringen, kennis en inzichten te delen.

4.8. Internationaal

Kennisnet is lid van het Europese samenwerkingsverband European Schoolnet. In dit verband werken bijna alle Europese ministeries van Onderwijs samen aan de effectieve inzet van ict. Voor Kennisnet is het van belang om internationale trends te zien en om te leren van ervaringen van omliggende landen. Dit is dan ook het uitgangspunt voor alle internationale contacten; de Europese uitwisseling van expertise en ervaring. Daarvoor heeft Kennisnet bijgedragen aan diverse werkgroepen van European Schoolnet. Ook nam Kennisnet deel aan de internationale conferentie Eminent. Daarnaast heeft een aantal buitenlandse delegaties een bezoek gebracht aan Kennisnet, waaronder een gezamenlijke delegatie uit Noorwegen en Denemarken en een grote groep Japanse leraren en beleidsmakers.

5. Financiën

5.1. Ontwikkeling gedurende het boekjaar

Kennisnet is 2015 begonnen met een nieuwe koers (beschreven in het meerjarenplan 2015-2018) en een vernieuwde organisatie. In de afgelopen jaren is de basissubsidie van Kennisnet teruggebracht van €19,5 miljoen (in 2013) naar €12 miljoen. Dat maakte een reorganisatie in 2014 noodzakelijk.

Begin 2015 was de organisatie nog volop in opbouw, daarom kende 2015 een wat trage start. Inmiddels is Kennisnet vol op stoom. 2015 was ook een jaar waarin het Doorbraakproject Onderwijs & ICT (po & vo) en het programma Slimmer leren met ICT (po) veel impact hadden op Kennisnet. Met deze programma's worden interventies gepleegd op landelijk, keten- en schoolniveau om een doorbraak te realiseren in het gebruik van ict in het onderwijs. Kennisnet is penvoerder voor het Doorbraakproject en voert in beide projecten veel activiteiten uit. Het effect op de financiële resultaten is dan ook groot. Om de activiteiten uit te kunnen voeren is extra personeel aangetrokken en is er sprake van een verschuiving van personele capaciteit naar deze programma's. Dit is zichtbaar in de doorbelastingen.

Ook de samenwerking met de PO-Raad en de VO-raad in het kader van Vensters heeft financiële consequenties. Zo is er sprake van opbrengsten voor de ontwikkeling van het dashboard Passend Onderwijs. Daarnaast doet de VO-raad een financiële bijdrage in de activiteiten van het inkoopplatform binnen het programma Slimmer leren met ICT.

Naast de samenwerking met de raden is er ook een programmatische samenwerking met het Nationaal Regieorgaan Onderwijsonderzoek (NRO). Voor alle deze samenwerkingen geldt dat er een bijdrage is in de kosten en er nooit meer dan het kostenbedrag als opbrengst wordt geboekt.

Naast de basissubsidie van €12 miljoen voor de uitvoering van haar basisactiviteiten zoals beschreven in het jaarplan 2015 heeft Kennisnet subsidies ontvangen voor:

- Slimmer leren met ICT (€ 3.666.740) via het ministerie van OCW;
- Groene Kennisverspreiding 2015 (€ 293.000) via het ministerie van OCW (en EZ)
- Portal School aan Zet (€ 200.000) via het Platform Bètatechniek;
- Mediawijsheid 2015 (€ 90.000) via het Nationaal Instituut voor Beeld en Geluid.

Vanuit eerdere jaren liepen de volgende meerjarige trajecten:

- SION 2014-2015 (€ 1.400.000) via het ministerie van OCW;
- Stimuleringsregeling mediawijsheid 2014 (€ 200.000) via het ministerie van OCW.

5.2. Behaalde resultaten

Kennisnet heeft in 2015 een basissubsidie ontvangen van € 12,0 miljoen. Daarnaast is voor € 2,9 miljoen aan aanvullende subsidies en baten gerealiseerd. De totale baten bedragen dus € 14,9 miljoen. Tegenover deze baten staan € 16,4 miljoen aan lasten. De staat van baten en lasten sluit met een negatief resultaat van € 1,5 miljoen.

In de begroting was een negatief resultaat van € 3,5 miljoen opgenomen. Met OCW is afgesproken om het fonds eOnderwijs en de reserves af te bouwen en deze middelen onder andere in te zetten om het Doorbraakproject Onderwijs & ICT te financieren. De afbouw van de reserves valt lager uit dan vooraf beoogd.

Aan de zijde van de baten ligt de realisatie € 2,4 miljoen onder het begrote bedrag van € 17,3 miljoen. Er zijn minder aanvullende subsidieopbrengsten gerealiseerd (-€ 3,1 miljoen). Binnen het programma Slimmer leren met ICT is € 2,6 miljoen minder gerealiseerd, een deel van de activiteiten is doorgeschoven naar 2016. Binnen het programma SION 2014-2015 ligt de realisatie € 0,3 miljoen lager.

De overige baten vallen hoger uit (+€ 0,7 miljoen), voornamelijk door financiële bijdragen vanuit samenwerkingsverbanden die vooraf niet in de begroting waren opgenomen.

De lasten liggen met € 16,4 miljoen € 4,5 miljoen onder het begrote bedrag. Voor een groot deel ligt dit aan lagere kosten in de aanvullend gefinancierde projecten (-€2,6 miljoen) en minder kosten voor het Doorbraakproject Onderwijs & ICT (-€0,7 miljoen).

De resterende € 1,2 miljoen achterstand wordt voor ongeveer 50% verklaard door meer inzet van intern (basissubsidie)personeel op aanvullend gefinancierde trajecten, waarbij er geen volledige capaciteitsuitbreiding heeft plaatsgevonden. Daarnaast zijn er minder uitgaven voor uitbestede diensten, automatisering en onderzoek. Dit heeft te maken met uitstel en afstel van enkele ontwikkeltrajecten (bijvoorbeeld Metaplus, Diensten informatiehuishouding en MBOCloud) en onderzoeken. Er zijn ook besparingen gerealiseerd op de beheerslasten van bijvoorbeeld Vensters, Wikiwijs en Acadin.

Vanuit het saldo staat van baten en lasten van -€1,5 miljoen wordt het vrij te bestemmen resultaat wordt als volgt bepaald:

Saldo staat van baten en lasten	- € 1.458k
Vrijval reserve overlopende verplichtingen	€ 2.126k
Vrijval bestemmingsfonds eOnderwijs	€ 1.257k
Ottrekking vervangingsreserve investeringen	€ 40k
Vrij te bestemmen resultaat	<u>€ 1.965k</u>

Dit vrij te bestemmen resultaat € 1.965.000 is toegevoegd aan de reserve overlopende verplichtingen.

5.3. Toestand op balansdatum, kasstromen en financieringsbehoefte

Ultimo 2015 kent Kennisnet een goede liquiditeits- en solvabiliteitspositie. Aan de activazijde van de balans bestaat 87% (2014: 85%) van de activa uit liquide middelen, die direct opeisbaar zijn. Aan de passivazijde is het eigen vermogen 56% (2014: 67%) van het balanstotaal. De kortlopende schulden van € 5,0 miljoen, die dus 44% van het balanstotaal bedragen betreffen voor 61% vooruit ontvangen subsidies.

Kennisnet streeft in principe naar een netto kasstroom van nihil. Echter doordat met het ministerie van OCW is afgesproken de reserves richting 31 december 2016 in omvang af te bouwen, was de kasstroom in 2015 negatief en is de verwachte kasstroom in 2016 ook negatief. Dit betekent dat er meer bestedingen zullen zijn dan dat er subsidie zal worden ontvangen.

Naast het reguliere leverancierskrediet heeft Kennisnet geen additionele financieringsbehoefte. Wel zal door de verplichte afbouw van de reserves in de toekomst minder voorgefinancierd kunnen worden door Kennisnet. De liquiditeitspositie en eventuele financieringsbehoefte wordt continu gemonitord. Er zijn op dit moment geen financieringsissues.

5.4. Nadere voorschriften

Kennisnet moet vanaf 1 januari 2014 voldoen aan de voorschriften vanuit de Regeling Overige OCW-Subsidies. Hierin worden de kaders inzake de verantwoording van de basissubsidie en de aanvullende subsidies gegeven. Daarnaast bevat deze regeling voorschriften inzake de diepgang van de controle op de verantwoording en de rechtmatigheid van uitgaven door de externe accountant.

5.5. Treasury statuut

Het treasury beleid van de stichting is vastgelegd in het eigen Treasury statuut. Vanwege een herstructurering binnen de afdeling Bedrijfsvoering & Control is deze op 28 september 2015 aangepast. Inhoudelijk waren er geen wijzigingen. De functie van treasurer wordt ingevuld door de controller van Kennisnet. Het treasury beleid van Kennisnet is risicomijdend en dient ter instandhouding van het besteedbare vermogen. De activiteiten van de organisatie moeten (financieel) gewaarborgd blijven evenals de beschikbaarheid over de ontvangen subsidie. Er mag geen hoofdsomrisico worden aangegaan.

De opbouw van de beleggingsportefeuille moet zodanig zijn, dat er een optimale verhouding bestaat tussen rendement en risico.

In principe wordt er gewerkt met stallingsdepots waarop de overtollige liquide middelen worden gezet. Zo'n stallingsdepot geeft vergelijkbare rentetarieven als kortlopende termijndeposito's.

Daarnaast wordt er gewerkt met **termijndeposito's**. De Treasurer bewaakt de termijnen van vervallen deposito's zodat op elk moment een vervallen deposito kan worden aangewend voor de liquiditeitsbehoefte van de organisatie of omgezet kan worden in een nieuw deposito.

5.6. Europese aanbestedingen

In 2015 zijn twee Europese Aanbestedingstrajecten succesvol afgerond:

- Markt- en Opinieonderzoek
- Grafische vormgeving

In augustus 2015 is de Europese Aanbesteding ict-diensten opgestart. Een niet-openbare procedure voor de volgende drie percelen:

- Softwareontwikkeling en beheer
- Inhuur ict specialisten (via brokers)
- Ict-advisering en inhuur van ict-programmamanagers en -projectmanagers.

De aanbestedingsprocedure voor ict-diensten loopt door in 2016. Gunning en contractondertekening wordt eind mei 2016 verwacht.

6. Informatie over de voornaamste risico's en onzekerheden

Om de belangrijkste risico's voor Kennisnet transparant te maken wordt gebruik gemaakt van een risicomodel dat is gebaseerd op restrisico's. Een restrisico is het risico dat resteert na de inzet van een adequate en effectieve set van beheersmaatregelen. De waardering van risico's wordt vastgesteld door het management team. Elk kwartaal wordt hierover uitgebreid gerapporteerd in de audit committee. Twee maal per jaar vindt een bespreking plaats in de raad van toezicht.

De gekozen risico management systematiek is passend gelet op de aard en omvang van het werkkterrein van Kennisnet. De onderkende risico's en onzekerheden en ingestelde beheersmaatregelen zijn uitgewerkt in 52 risicogebieden. Deze zijn geclusterd in acht risicocategorieën: Strategie en Missie, Processen, Financiële processen, Interne en externe verslaggeving, Wet- en Regelgeving, Organisatie, Medewerkers en Omgeving.

Voor alle genoemde risicocategorieën hanteert Kennisnet een risico adverse bereidheid. Voor alle risicogebieden is daartoe een sluitende set risicobeheersmaatregelen ingesteld welke periodiek wordt geëvalueerd. Er zijn geen risicogebieden zonder beheersmaatregelen.

De periodieke waardering van de 52 individuele risico's gaat langs de volgende lijn:

- Is het eerder vastgestelde risicoprofiel van Kennisnet gewijzigd en zo ja, wat zijn hiervan de gevolgen?
- Hebben zich ten opzichte van de voorgaande rapportage nieuwe risico's voorgedaan en wat is hiervan de mogelijke impact?
- Welke maatregelen zijn getroffen om onderkende risico's te ondervangen en werken de beschreven en afgesproken beheersmaatregelen?
- Welke risico's hebben zich concreet gemanifesteerd en hebben geresulteerd in een onvoorziene uitstroom van middelen?

Kennisnet hanteert een eigen systeem van verbijzonderde interne controle. Dit is belegd bij de Manager Interne Controle.

Gedurende 2015 is getoetst in hoeverre de beschreven beheersmaatregelen en procedures van interne controle als zodanig operationeel zijn binnen de Kennisnet organisatie. Ook is getoetst of deze maatregelen de werking hebben die daarvan verwacht mag worden. In 2015 heeft zich geen onvoorziene uitstroom van middelen voor gedaan als gevolg van falende beheersmaatregelen in enig van de 52 risicogebieden. Kennisnet heeft een treasury statuut welke nadere duiding geeft aan de volledige risico adversiteit voor beleggingen. Kennisnet belegt niet. Er zijn in 2015 geen nadere financiële instrumenten ingezet ter afdekking van enig financieel risico.

In de beoordeling en risicoappreciatie zijn twee risico's onderkend, welke naar het oordeel van de stichting vermelding behoeven in de jaarrekening 2015:

1. *Effectuering reorganisatie, Doorbraakproject Onderwijs & ICT en project slimmer leren met ict*

Per 1 januari 2015 moest een bezuiniging zijn gerealiseerd van € 5,5 miljoen (ten opzichte van 2014) vanwege een korting in de basissubsidie van Kennisnet. De bezuinigingsdoelstelling is behaald en er staat een sterk afgeslankte nieuwe organisatie. Tegelijkertijd is er sprake van omvangrijke nieuwe activiteiten. Kennisnet is penvoerder van het Doorbraakproject Onderwijs & ICT (een samenwerking van het ministerie van OCW, EZ, de PO-raad en de VO-raad). In het kader van dit Doorbraakproject en binnen het project "Slimmer leren met ict" (in samenwerking met de PO-raad) voert Kennisnet veel activiteiten uit. Dit heeft geleid tot grote uitdagingen voor de bemensing van deze meerjarige projecten. Ook de governance van deze projecten zijn voortdurend onderwerp van aandacht van het management team van Kennisnet geweest. Voor het risicogebied 'Processen: projectmanagement' is in 2015 daarom de risico-inschatting verhoogd naar 'medium'.

2. Planning- en verantwoordingscyclus

Per 1 april 2014 is de governance-structuur van Kennisnet gewijzigd. De positie van de sectorraden is verstevigd, zij hebben nu een direct benoemingsrecht voor leden in de Raad van Toezicht en een goedkeuringsrecht ten aanzien van het meerjarenplan van Kennisnet. De Raad is bovendien verkleind van elf naar vijf leden.

Deze wijzigingen hebben impact op de planning- en verantwoordingscyclus. De wijzigingen in deze cyclus blijken goed te werken. Dit betekent dat de inschatting van het restrisico 'Omgeving: stakeholders' in 2015 op 'low' is gehandhaafd.

Gelet op de aanwezige beheersmaatregelen zijn geen van de onderkende risico's afzonderlijk of totaal een bedreiging die het weerstandvermogen van de stichting te boven gaat of de continuïteit van de stichting op afzienbare termijn zou bedreigen.

7. Verslag Raad van Toezicht

Kennisnet laat ict werken voor het onderwijs. Kennisnet is de publieke ict-ondersteuningsorganisatie die met expertise, strategisch advies en voorzieningen leraren, schoolleiders en bestuurders helpt om het onderwijs uitdagend, passend en relevant te houden. Stichting Kennisnet is in 2001 opgericht door en voor het onderwijs. De stichting wordt gesubsidieerd door het ministerie van OCW. Kennisnet is verantwoordelijk voor een brede landelijke ict-infrastructuur, biedt toegang tot praktisch toepasbare kennis over wat werkt met ict en ondersteunt de sectorraden op strategisch niveau om de positie van het onderwijs te versterken. Zo worden scholen geholpen en gestimuleerd in het ontwikkelen van een visie en het effectief inzetten van ict.

7.1. Raad van toezicht

Het toezicht op het beleid en de uitvoering van de activiteiten ligt bij Kennisnet in handen van de raad van toezicht. De raad van toezicht bewaakt een zorgvuldig besluitvormingsproces binnen de stichting zodat de strategie en bijbehorende activiteiten aansluiten op de beleidsagenda's van de sectorraden. Ook evalueert de raad van toezicht, tussentijds en achteraf, de activiteiten, opbrengsten en impact van Kennisnet. Het onderwijs heeft een belangrijke plek in de raad van toezicht. In 2015 bestond de raad uit drie leden, die benoemd zijn door de sectorraden (PO-Raad, VO-raad en MBO Raad) en twee onafhankelijke leden. Daarnaast is er een onafhankelijke voorzitter.

Een terugkerend thema op de agenda van de raad in 2015 was de uitwerking van de nieuwe koers en positie zoals beschreven in het meerjarenplan 2015-2018. Deze koers is verder uitgewerkt in het Jaarplan 2015 wat door de raad is vastgesteld. Op basis van dit Jaarplan 2015 is door het jaar heen gesproken over de invulling van Kennisnet van deze koers en de intensievere relatie met de sectorraden. Daarbij is ook gesproken over de manier waarop de sectorraden vorm geven aan het eigenaarschap van het onderwijsveld van Kennisnet.

Gekoppeld aan de discussie over de positie van Kennisnet is gesproken over de manier waarop Kennisnet invulling kan geven aan het Doorbraakproject Onderwijs & ICT en Slimmer leren met ICT. Daarbij is vooral gekeken in hoeverre deze aanvullende activiteiten aansluiten bij het werk van Kennisnet en waar, en hoe, deze elkaar kunnen versterken. Deze projecten leveren veel op maar dit mag niet ten koste gaan van de andere Kennisnetactiviteiten. Ook is kritisch gekeken naar de financiële risico's van deze projecten en de risico's voor het imago en de positie van Kennisnet.

Daarnaast is er veel aandacht geweest voor de verantwoording van Kennisnet naar de subsidieverstrekker (het ministerie van OCW), het onderwijs en de partners. De basis hiervoor wordt gevormd door de rapportages die inzicht geven in de stand van zaken van de lopende activiteiten. Elk kwartaal wordt de voortgang besproken op basis van deze rapportages en van kanttekeningen en adviezen voorzien. De verantwoording aan het ministerie van OCW gebeurt via het Jaarverslag dat door de raad wordt goedgekeurd.

Door (informele) gesprekken met een vertegenwoordiging van de ondernemingsraad houdt de raad ook zicht op de interne organisatieontwikkelingen. Leden van de raad zijn aanwezig geweest op een aantal interne en externe bijeenkomsten.

Naast de aandacht voor de koers, positie en voortgang van Kennisnet heeft de raad van toezicht ook veel aandacht voor de toegevoegde waarde van Kennisnet en de manier waarop invulling wordt gegeven aan de missie van Kennisnet om ict te laten werken voor het onderwijs. Dit sluit ook aan bij bredere maatschappelijke discussies over toezicht in de publieke sector. Toezicht gaat verder dan toezicht op het nakomen van formele afspraken en het waarderen van de behaalde resultaten. De raad heeft in 2014 de ambitie uitgesproken om in haar rol als toezichthouder meer aandacht te hebben voor de waarden van waaruit Kennisnet het onderwijs ondersteunt en heeft deze ambitie in 2015 concreet uitgewerkt en vormgegeven. Dit is onder andere vormgegeven in het handboek van de raad van toezicht. In dit handboek wordt uiteengezet hoe de raad van toezicht van Kennisnet zijn rol ziet en hoe dit in de praktijk uitwerkt.

In het kader van waardegericht toezicht zijn de waarden van Kennisnet voor 2015 vastgesteld. Deze waarden laten zien wat voor organisatie Kennisnet wil zijn, en hoe zij het onderwijs wil ondersteunen. Deze waarden zijn:

Klantgerichtheid: Kennisnet beantwoordt aan de verwachtingen en vragen van bestuurders en ondersteuningsbehoeften van de sector door snel en pro-actief ondersteuning te bieden aan het Ministerie van OCW, de sectorraden en besturen.

Deskundigheid: Kennisnet ondersteunt het onderwijs door veranderingen in de keten te initiëren en te faciliteren en door bestuurders te ondersteunen met praktische kennis en oplossingen.

Adaptief vermogen: Kennisnet is in staat om flexibel te reageren op veranderingen in het onderwijs en de omgeving. Kennisnet heeft deskundige en vakkundige mensen in dienst die continu het aanbod van Kennisnet afstemmen op de behoeften van het onderwijs.

7.2. Kennisnet in 2015

2015 was voor Kennisnet het eerste jaar van de nieuwe koers zoals beschreven in het meerjarenplan 2015-2018. Na de reorganisatie in 2014 stond er begin 2015 een nieuw en sterk Kennisnet om de sectoren op een effectieve en efficiënte manier kan ondersteunen. De focus voor 2015 lag in het realiseren, beheren en verder ontwikkelen van bouwstenen in de landelijke ict-infrastructuur, het verspreiden van kennis over wat werkt met ict en het ondersteunen van de sectorraden op strategisch niveau en bij het uitvoeren van grootschalige projecten. De raad van toezicht is positief over de resultaten die hierop bereikt zijn.

De raad van toezicht is positief over de impact van Kennisnet in het ondersteunen van het onderwijs in het 'in balans' gebruiken van ict. Dit oordeel is mede gebaseerd op de resultaten van 2015 en de positieve waardering van stakeholders over het werk en de rol van Kennisnet. Om deze impact ook in de komende jaren te behouden is het belangrijk dat de inzet van Kennisnet continu wordt afgestemd op de behoefte van het onderwijs. De raad onderstreept daarom het belang van de afspraken die zijn gemaakt met de sectorraden over het eigenaarschap van Kennisnet. De raad ziet duidelijk dat dit ertoe bijdraagt dat Kennisnet wordt gezien als partner van het onderwijs en zo nog beter antwoord kan geven op de vragen van het onderwijs.

7.3. Kennisnet in de komende jaren

Het belang dat het onderwijs hecht aan goede ondersteuning op het gebied van ict zal in de komende jaren verder toenemen. Het helder maken van de ondersteuningsbehoefte is daarbij de verantwoordelijkheid van de sectorraden als vertegenwoordigers van de bestuurders.

De focus ligt ook in de komende jaren op een landelijke basis ict-infrastructuur, het beschikbaar maken van relevante kennis en het leveren van strategisch advies op sectoraal niveau. Daarnaast blijft Kennisnet ook bijdragen aan verschillende programma's op sectoraal niveau. Kennisnet werkt daarbij nooit alleen. De basis voor de effectieve inzet van ict in het onderwijs ligt in samenwerking met andere organisaties en initiatieven. De raad van toezicht hecht veel waarde aan deze samenwerking. Zo worden er kansen voor het onderwijs gecreëerd. Een belangrijke nieuwe samenwerking vindt plaats in het platform Edu-K. In dit platform komen de sectorraden, het ministerie van OCW, verschillende brancheorganisaties en Kennisnet samen op bestuurlijk niveau om ontwikkelingen in de educatieve keten met elkaar te bespreken en om ervoor te zorgen dat deze optimaal functioneert. Dit is een voorbeeld van publiek-private samenwerking waar het onderwijs veel baat bij heeft. Er valt ook veel winst te halen met inhoudelijke samenwerking met bijvoorbeeld SLO en NRO. Deze organisaties vullen Kennisnet aan. Door dergelijke samenwerkingen aan te gaan kan Kennisnet het onderwijs nog beter ondersteunen.

Samen met haar partners staat Kennisnet er sterk voor. De relatie met de sectorraden bevestigt dat Kennisnet van en voor het onderwijs is en blijft. De relatie met ketenpartners maakt dat Kennisnet effectief kan opereren en dat veranderingen in de keten kunnen plaatsvinden. Dit maakt samen verandering in het onderwijs mogelijk. De komende jaren zullen dan ook jaren van verandering zijn. Gedreven door de missie om ict te laten werken voor het onderwijs zal Kennisnet het komende jaar een positieve en constructieve bijdrage leveren aan deze verandering. De raad van toezicht ziet ernaar uit om hier vanuit haar rol actief aan bij te dragen en ondersteunt de ambities die Kennisnet heeft beschreven in het meerjarenplan 2015-2018. Kennisnet en de raad van toezicht staan klaar om ook in de komende jaren ict te laten werken voor het onderwijs.

Drs. H.N. (Henk) Hagoort, voorzitter Raad van Toezicht Kennisnet

Deel 2: Jaarrekening

8. Balans Stichting Kennisnet per 31 december 2015

(na verwerking van het voorstel resultaatbestemming)

ACTIVA x €1.000	31-dec-2015	31-dec-2014
Vaste activa		
Immateriële vaste activa		
Software derden	75	0
Totaal immateriële vaste activa	75	0
Materiële vaste activa		
Inventaris	75	138
Computer hardware	368	655
Overige materiële vaste activa	63	101
Totaal materiële vaste activa	506	894
Financiële vaste activa		
Deelnemingen	14	14
Totaal financiële vaste activa	14	14
Totaal vaste activa	595	908
Vlottende activa		
Vorderingen en overlopende activa		
Debiteuren	12	79
Te ontvangen subsidiegelden	0	176
Doorbetaalde subsidiegelden	0	195
Overige vorderingen	661	193
Overlopende activa	240	177
Totaal vorderingen	913	820
Liquide middelen	9.953	10.139
Totaal vlottende activa	10.866	10.959
TOTAAL ACTIVA	11.461	11.867

Vervolg Balans Stichting Kennisnet per 31 december 2015

PASSIVA x €1.000	31-dec-2015	31-dec-2014
Eigen vermogen		
Vrij besteedbaar vermogen		
Algemene reserve	4.375	4.375
<i>Bestemmingsreserves</i>		
Vervangingsreserve investeringen	106	146
Reserve overlopende verplichtingen	1.965	2.126
<i>Totaal bestemmingsreserves</i>	<u>2.071</u>	<u>2.272</u>
Totaal vrij besteedbaar vermogen	6.446	6.647
Vastgelegd vermogen		
<i>Bestemmingsfondsen</i>		
Fonds eOnderwijs	0	1.257
<i>Totaal Bestemmingsfondsen</i>	<u>0</u>	<u>1.257</u>
Totaal vastgelegd vermogen	0	1.257
Totaal eigen vermogen	6.446	7.904
Vreemd vermogen		
Kortlopende schulden		
Crediteuren	442	1.122
Vooruitontvangen subsidies	3.084	695
Belastingen en premies volksverzekeringen	350	741
Overlopende passiva	1.139	1.405
Totaal kortlopende schulden	5.015	3.963
Totaal vreemd vermogen	5.015	3.963
TOTAAL PASSIVA	11.461	11.867

9. Staat van baten en lasten Stichting Kennisnet 2015

x €1.000	Begroting 2015	Realisatie 2015	Realisatie 2014
Baten			
Subsidiebaten			
Basissubsidie OCW	12.000	12.000	17.500
Aanvullende projectsubsidies	5.260	2.175	2.735
Totaal subsidiebaten	17.260	14.175	20.235
Overige baten			
Subsidies derden	0	19	17
Exploitatiebaten producten en diensten	62	52	65
Overige baten	0	661	109
Totaal overige baten	62	732	191
Totaal baten	17.322	14.907	20.426
Lasten			
Personele lasten	10.201	9.300	10.623
Reorganisatielasten	0	0	1.444
Uitbestede diensten	6.366	3.120	3.853
Afschrijvingen	417	416	376
Huisvestingslasten	481	499	869
Automatiseringslasten	1.503	1.371	1.775
Communicatielasten	825	663	796
Onderzoekslasten	651	679	1.079
Stimuleringsbijdragen	225	115	110
Overige lasten	240	265	322
Totaal lasten	20.909	16.428	21.247
Saldo baten en lasten	- 3.587	- 1.521	- 821
Saldo financiële baten en lasten	100	63	89
Resultaat uit deelneming	0	0	0
SALDO STAAT VAN BATEN EN LASTEN	- 3.487	- 1.458	- 732
Onttrekking algemene reserve	- 810	0	- 500
Mutatie reserve overlopende verplichtingen	- 1.380	- 161	- 1.245
Mutatie bestemmingsfondsen	- 1.257	- 1.257	1.064
Onttrekking vervangingsreserve investeringen	- 40	- 40	- 51
Totaal mutaties eigen vermogen	- 3.487	- 1.458	- 732
ONVERDEELD	0	0	0

10. Kasstroomoverzicht Stichting Kennisnet 2015

x €1.000	2015	2014
Kasstroom uit operationele activiteiten		
Saldo baten en lasten	- 1.521	- 821
Afschrijvingen	416	376
	- 1.105	- 445
Mutaties werkkapitaal		
Vorderingen ¹	- 126	932
Kortlopende schulden	1.052	- 533
	926	399
Kasstroom uit operationele activiteiten	- 179	- 46
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		
Investerings immateriële vaste activa	- 84	
Investerings materiële vaste activa	- 21	- 171
Desinvesterings materiële vaste activa	2	11
Kasstroom uit investeringsactiviteiten	- 103	- 160
Kasstroom uit financieringsactiviteiten		
Financiële baten en lasten	96	116
Kasstroom uit financieringsactiviteiten	96	116
Mutaties liquide middelen	- 186	- 90
Beginstand liquide middelen	10.139	10.229
Mutatie liquide middelen	- 186	- 90
EINDSTAND LIQUIDE MIDDELEN	9.953	10.139

¹ Exclusief de mutatie in de rentevordering (€33k)

11. Toelichting

11.1. Algemeen

In dit hoofdstuk vindt u een overzicht van de door Stichting Kennisnet ("Kennisnet") gehanteerde grondslagen in de jaarrekening. Op deze jaarrekening zijn van toepassing de verantwoordingseisen zoals verwoord in de Regeling OCW-subsidies. Dit betekent dat in beginsel Burgerlijk Wetboek 2, Titel 9 en de Richtlijnen voor de jaarverslaggeving worden toegepast, rekening houdend met de hiervoor genoemde verantwoordingseisen.

De belangrijkste bron van inkomsten voor Kennisnet betreft de subsidies van het ministerie van OCW. De grootste daarvan betreft de basissubsidie. In 2015 heeft Kennisnet een subsidiebeschikking ontvangen voor het jaar 2015 van € 12.000.000.

11.2. Grondslagen voor de activa en passiva

De waardering van activa en passiva en de bepaling van het resultaat vinden plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij de desbetreffende grondslag voor de specifieke balanspost anders wordt vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen reële waarde.

Immateriële vaste activa

De immateriële vaste activa zijn gewaardeerd tegen kostprijs. Op de immateriële vaste activa wordt lineair afgeschreven op basis van de verwachte economische levensduur van 3 jaar.

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen kostprijs of lagere marktwaarde/opbrengstwaarde. Op de materiële vaste activa wordt lineair afgeschreven op basis van de verwachte economische levensduur. De afschrijvingstermijn voor de inventaris en voor verbouwingen is 5 jaar. De afschrijvingstermijn voor computerapparatuur is gesteld op 3 of 4 jaar, afhankelijk van het soort activum.

Bij investeringen gedurende het jaar wordt naar tijdsgelang afgeschreven.

Financiële vaste activa

De post financiële vaste activa betreft de 100% deelneming in Kennisnetdiensten B.V. te Zoetermeer. De deelneming is gewaardeerd tegen de nettovermogenswaarde.

Vorderingen

Vorderingen worden gewaardeerd tegen reële waarde onder aftrek van voorzieningen wegens oninbaarheid, indien van toepassing. Deze voorzieningen worden bepaald op basis van individuele beoordeling van de vorderingen.

Algemene Reserve

De algemene reserve is opgebouwd uit exploitatieoverschotten, die met toestemming van het ministerie van OCW zijn toegevoegd aan de algemene reserve. Het ministerie van OCW heeft een maximum verbonden aan de omvang van de algemene reserve van 25% van de jaarlijkse toegekende basissubsidie. Kennisnet moet eind 2016 aan dit maximum voldoen.

Bestemmingsreserves

In de bestemmingsreserves worden bedragen uit het resultaat opgenomen waaraan een specifieke bestemming is gegeven. Kennisnet kent de volgende bestemmingsreserves:

Vervangingsreserve investeringen

Voor het doen van investeringen mag Kennisnet een positief resultaat aanwenden voor reserveringen om in latere jaren over middelen te beschikken teneinde investeringen te kunnen plegen. De hoogte van de reservering is gemaximeerd op de hoogte van de afschrijvingen in enig boekjaar.

Reserve overlopende verplichtingen

Volgens de subsidiebeschikking van de basissubsidie kan Kennisnet een reserve opnemen ter dekking van reeds in 2014 aangegane verplichtingen voor 2015, exclusief de verplichtingen in het kader van Personeel, Informatisering, Organisatie, Financiën, Administratie en Huisvesting (PIOFAH). Het ministerie van OCW heeft een maximum verbonden aan de omvang van de reserve overlopende verplichtingen van 10% van de jaarlijkse toegekende basissubsidie. Kennisnet moet eind 2016 aan dit maximum voldoen.

Bestemmingsfondsen

In de bestemmingsfondsen worden bedragen opgenomen waaraan de minister van OCW een specifieke bestemming heeft gegeven.

Schulden

Schulden worden gewaardeerd tegen reële waarde.

11.3. Grondslagen voor de bepaling van het resultaat

Subsidies

De jaarrekening bevat zowel de basissubsidie als aanvullende projectsubsidie inkomsten.

Basissubsidie

Subsidie inkomsten uit de basissubsidie worden verantwoord als baten in het jaar waarvoor deze zijn toegekend.

Aanvullende projectsubsidies

Aanvullende projectsubsidies worden verantwoord als baten voor zover ten laste van de betreffende toekenning lasten zijn gerealiseerd. Deze lasten betreffen zowel de direct toe te rekenen (personeels)lasten als de overheadkosten, voor zover toegestaan in de toekenning.

Besteed door partners

In overeenstemming met de eisen van de Richtlijnen van de Raad voor de Jaarverslaggeving worden subsidiegelden die niet voor rekening en risico van Kennisnet worden uitgevoerd niet verwerkt via de staat van baten en lasten, maar alleen via de balans. Het gaat daarbij om projecten waar Kennisnet fungeert als "penvoerder" en daarmee geen financieel risico loopt met betrekking tot de besteding van de ter beschikking gestelde gelden.

Het nog te besteden deel van de ontvangen aanvullende subsidiegelden wordt verantwoord onder de kortlopende schulden.

Subsidievorderingen worden opgenomen indien ten laste van de betreffende toekenning lasten zijn gerealiseerd, maar nog geen aanvullende subsidiegelden zijn ontvangen. Reeds toegekende, maar nog niet ontvangen subsidies zijn verantwoord als niet uit de balans blijvende rechten.

Stimuleringsbijdragen

De stimuleringsbijdragen betreffen bijdragen aan projecten binnen diverse regelingen. Er zijn verschillende regelingen om vernieuwende projecten voor het onderwijsveld te stimuleren. Deze regelingen worden voor rekening en risico van Kennisnet uitgevoerd.

Overige baten en lasten

Overige baten en lasten worden verantwoord in de periode waarop deze betrekking hebben.

Doorbelaste kosten

Bij de aanvullende gefinancierde projecten worden kosten doorbelast. Deze kosten betreffen zowel de direct toe te rekenen personeelslasten als de overheadkosten. Dit geldt echter alleen indien dit bij de aanvraag van de subsidie is meegenomen.

11.4. Grondslagen voor het kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht wordt opgesteld volgens de indirecte methode.

11.5. Toelichting balans per post

Immateriële vaste activa

De investeringen in de immateriële vaste activa is een onbeperkte licentie op TopBraid EVN software van TopQuadrant. Deze tool is noodzakelijk om de standaarden in de onderwijsketen te beheren en te ontwikkelen. De desinvesteringen betreffen de afboeking van niet meer gebruikte software. De boekwaarde van deze software was € nihil.

Het verloop van de immateriële vaste activa staat in onderstaande tabel weergegeven.

x €1.000	Totaal 2015	Totaal 2014
Aanschafwaarde	579	579
Cumulatieve afschrijving	- 579	- 579
Openingsbalans	0	0
Investeringen	84	0
Aanschafwaarde desinvesteringen	- 579	0
Cum. afschrijving desinvesteringen	579	0
Afschrijvingen	- 9	0
Saldo mutaties	75	0
Aanschafwaarde	84	579
Cumulatieve afschrijving	- 9	- 579
EINDBALANS	75	0

Materiële vaste activa

Het verloop van de materiële vaste activa staat in onderstaande tabel weergegeven. De investeringen betreffen voornamelijk vervanging van de koelssystemen in de serverruimte en aanpassing van de brandmeldcentrale.

x €1.000	Inventaris	Computers	Overige activa	Totaal 2015	Totaal 2014
Aanschafwaarde	607	2.286	1.094	3.987	5.489
Cumulatieve afschrijving	- 469	-1.631	- 993	- 3.093	- 4.491
Openingsbalans	138	655	101	894	998
Investeringen	1	0	20	21	283
Aanschafwaarde desinvesteringen	0	- 4	0	-4	- 1.785
Cum. afschrijving desinvesteringen	0	2	0	2	1.785
Afschrijvingen	- 64	- 285	- 58	- 407	- 387
Saldo mutaties	- 63	- 287	- 38	- 388	- 104
Aanschafwaarde	608	2.282	1.114	4.004	3.987
Cumulatieve afschrijving	- 533	- 1.914	- 1.051	- 3.498	- 3.093
EINDBALANS	75	368	63	506	894

Financiële vaste activa

De post financiële vaste activa bestaat uit de deelneming in Kennisnetdiensten B.V., gevestigd te Zoetermeer.

Op 27 maart 2003 heeft Kennisnet deze onderneming opgericht, met de bedoeling de Entree activiteiten in deze onderneming onder te brengen. Echter aangezien het ministerie van OCW de dienst Entree tot de publieke taken van Kennisnet rekent, dienen de Entree activiteiten te worden geëxploiteerd in Stichting Kennisnet.

Kennisnetdiensten B.V. heeft gedurende 2015 geen activiteiten geëxploiteerd. Het verloop van deze deelneming is als volgt:

x €1.000	2015	2014
Openingsbalans	14	14
Investerings	0	0
Resultaat deelneming	0	0
EINDBALANS	14	14

Vorderingen en overlopende activa

Debiteuren

De debiteuren bestaan volledig uit handelsdebiteuren. Er is geen voorziening wegens oninbaarheid opgenomen.

Te ontvangen subsidiegelden

De post "te ontvangen subsidiegelden" betreft vorderingen op de subsidies waar kosten op zijn gemaakt die de ontvangen voorschotten overschrijden. Ultimo 2015 zijn er geen openstaande vorderingen.

Doorbetaalde subsidiegelden

De doorbetaalde subsidiegelden betreffen subsidiegelden welke door Kennisnet zijn ontvangen, maar zijn doorgezet aan subsidiepartners en nog moeten worden afgerekend. Ultimo 2015 zijn alle doorbetaalde subsidiegelden afgerekend.

Overige vorderingen

x €1.000	31-12-2015	31-12-2014
Te ontvangen rente	53	87
Nog te declareren bedragen	540	58
Vooruitbetaalde pensioenen	4	5
Overige vorderingen	64	43
TOTAAL	661	193

De post te ontvangen rente bestaat uit rente die Stichting Kennisnet ontvangt op haar depositorekeningen. De rentebijdring vindt plaats in het begin van 2016. De daling is gelegen in een lager stand van de deposito's en een lagere rentevergoeding.

De post nog te declareren bedragen betreft een vordering op SURFnet B.V. van €125.000 voor de gezamenlijk georganiseerde Onderwijsdagen, een vordering van €127.000 op de VO-Raad voor de bijdrage in de kosten van de doorontwikkeling van het Dashboard Passend Onderwijs binnen Vensters en een vordering van €288.000 op de VO-Raad voor de bijdrage in de kosten van het Inkoopplatform.

Overlopende activa

De overlopende activa van €240.000 (2014: €177.000) hebben betrekking op vooruitbetaalde kosten en vooruitontvangen facturen.

Liquide middelen

x €1.000	31-12-2015	31-12-2014
Kasgelden	9	1
Rekening courant bank ING Bank N.V.	47	718
Rekening courant bank Rabobank	1	1
Deposito's ING Bank N.V.	4.896	4.416
Deposito's Rabobank	5.000	5.000
Betalingen onderweg	0	3
TOTAAL	9.953	10.139

De liquide middelen zijn vrij opneembaar.

Vrij besteedbaar vermogen

Algemene reserve

De algemene reserve staat ter beschikking van Kennisnet. Volgens de subsidiebeschikking van het ministerie van OCW zal zij in principe een algemene reserve die uitkomt boven 25% van de jaarlijkse basissubsidie terugvorderen dan wel verrekenen met toekomstige subsidies. In overleg met het ministerie van OCW heeft Kennisnet uitstel voor de afbouw van de algemene reserve gekregen tot ultimo 2016.

Het verloop van de algemene reserve is als volgt weer te geven:

x €1.000	2015	2014
Openingsbalans	4.375	4.875
Onttrekking	0	- 500
EINDBALANS	4.375	4.375

Bestemmingsreserves

x €1.000	Vervangingsreserve investeringen	Reserve Overlopende verplichtingen	2015	2014
Openingsbalans	146	2.126	2.272	3.568
Mutatie reserve	- 40	- 161	- 201	- 1.296
EINDBALANS	106	1.965	2.071	2.272

Aan de bestemmingsreserves heeft het ministerie van OCW een maximum verbonden van 10% van de basissubsidie. Net als bij de algemene reserve heeft Kennisnet uitstel voor de afbouw van deze reserves tot ultimo 2016.

Vervangingsreserve investeringen

Aan de vervangingsreserve investeringen werd vanuit de resultaatbestemming gedoteerd voor het bedrag van de afschrijvingskosten en diende ter dekking van toekomstige investeringen. Vanaf het boekjaar 2004 heeft er geen verdere toevoeging aan deze reserve plaatsgevonden.

De onttrekking vindt plaats ter dekking van de afschrijvingen op vervangingsinvesteringen. Gedurende 2015 is er voor € 40.000 (2014: € 51.000) aan afschrijvingen geweest op vervangingsinvesteringen.

Reserve Overlopende verplichtingen

Volgens de subsidiebeschikking van de basissubsidie kan Kennisnet een reserve opnemen ter dekking van reeds in 2015 aangegane verplichtingen voor 2016, exclusief de verplichtingen in het kader van Personeel, Informatisering, Organisatie, Financiën, Administratie en Huisvesting (PIOFAH). Het totaal van deze verplichtingen bedraagt per balansdatum € 2.799.000. De maximale ruimte vanuit het resultaat bedraagt € 1.965.000.

x €1.000	2015	2014
Onttrekking reserve	- 2.126	- 3.371
Toevoeging reserve	1.965	2.126
TOTAAL MUTATIE RESERVE	- 161	- 1.245

Vastgelegd vermogen

Bestemmingsfondsen

Het verloop van de bestemmingsfondsen is als volgt:

x €1.000	2015	2014
Openingsbalans	1.257	193
Toevoeging Fondsen	0	1.064
Onttrekking fondsen	- 1.257	0
EINDBALANS	0	1.257

De post bestemmingsfondsen bestond uit het bestemmingsfonds eOnderwijs. Dit fonds is in 2015 volledig aangewend ter financiering van de activiteiten op landelijk en ketenniveau voor het Doorbraakproject Onderwijs en ict. De totale kosten hiervan bedroegen in 2015 € 1.365.000, waarvan € 1.257.000 is gefinancierd vanuit het bestemmingsfonds eOnderwijs en € 108.000 is gedekt vanuit de reguliere exploitatie.

Kortlopende schulden

Crediteuren

De crediteurenstand van € 442.000 (2014: 1.122.000) betreft het door Kennisnet genoten leverancierskrediet per 31 december 2015. De lagere stand wordt voornamelijk veroorzaakt door de lagere kosten, vanwege de verminderde subsidiestromen.

Vooruitontvangen subsidies

De post vooruitontvangen subsidies ad € 3.084.000 betreft vooruitontvangen lopende subsidieprojecten en een terugbetaalverplichting voor de restant subsidiegelden van afgeronde projecten. De bestedingen op aanvullend gefinancierde projecten die moeten worden verantwoord via de jaarrekening zijn opgenomen hoofdstuk 14.

Het verloop van de post kan als volgt per project worden weergegeven:

	Verwijzing Hoofdstuk 14	Saldo 01-01-2015	Ontvangen 2015	Terugbetaling	Besteed 2015	Afrekening Partners	Saldo 31-12-2015
x €1.000							
Samenwerkingsplatform Informatie Onderwijs	nvt	139		- 139			0
Stimuleringsregeling Mediawijsheid 2013	nvt	11		- 11			0
Mediawijsheid 2014	nvt	200		- 41		- 159	0
Stimuleringsregeling Mediawijsheid 2014	nvt	165			- 96		69
Groen 2014	nvt	17		- 17			0
Doorbraakproject 2014	nvt	-126	126				0
Portal School aan Zet 2014	nvt	19		- 19			0
SION 2014-2015	nvt	144	700		- 592		252
Proeftuin Linked Data 3.1	nvt	-50	50				0
Portal School aan Zet 2015	nvt		200		- 122		78
Groen 2015	nvt		293		- 252		41
Slimmer leren met ICT	nvt		3.667		- 1.062		2.605
Mediawijsheid 2015	1		90		- 51		39
TOTAAL		519	5.126	- 227	- 2.175	- 159	3.084
Opgenomen vordering ministerie OCW		176					0
TOTAAL VOORUITONTVANGEN SUBSIDIES		695					3.084

De post vooruitontvangen subsidies kan verder als volgt worden gespecificeerd:

x €1.000	31-12-2015	31-12-2014
Vooruitontvangen lopende subsidieprojecten	2.752	509
Terugbetaalverplichting basissubsidie en afgeronde projecten	332	186
TOTAAL	3.084	695

De terugbetaalverplichting basissubsidie en afgeronde projecten kan als volgt worden gespecificeerd:

x €1.000	31-12-2015	31-12-2014
SION 2014-2015	252	0
Groen 2015	41	0
Mediawijsheid 2015	39	0
SION 2011-2014	0	139
Stimuleringsregeling Mediawijsheid 2013	0	11
Groen 2014	0	17
Portal School aan Zet 2014	0	19
TOTAAL	332	186

Belastingen en premies sociale verzekeringen

De belastingen en premies betreffen de te betalen loonbelasting en omzetbelasting. De daling ten opzichte van 2014 wordt veroorzaakt door de uitbetaling van beëindigingsvergoedingen in december 2014, waardoor meer loonbelasting betaald moest worden.

Overlopende passiva

De overlopende passiva betreffen nog niet ontvangen nota's voor prestaties geleverd vóór 31 december 2015 alsmede een reservering voor vakantiegeld en niet opgenomen vakantiedagen. De post overlopende passiva is als volgt opgebouwd:

x €1.000	31-12-2015	31-12-2014
Reservering vakantiegeld	241	208
Reservering vakantiedagen	133	138
R/C Kennisnetdiensten B.V.	14	14
Nog te ontvangen facturen	722	1.016
Overige overlopende passiva	29	29
TOTAAL	1.139	1.405

11.6. Toelichting staat van baten en lasten per post

Subsidie inkomsten

x €1.000	2015	2014
Basissubsidie	12.000	17.500
Bestede aanvullende subsidies		
Slimmer leren met ICT	1.062	0
SION 2014-2015	592	556
Groen	252	283
Portal School aan Zet	122	181
Stimuleringsregeling Mediawijsheid 2014	96	35
Mediawijsheid 2015	51	0
Doorbraakproject 2014	0	806
Mediawijsheid 2014	0	460
Stimuleringsregeling Mediawijsheid 2013	0	100
Doorbraakproject Onderwijs en ict	0	89
Samenwerkingsplatform Informatie Onderwijs	0	86
Digitale Adaptieve Eindtoets	0	52
Proeftuin Linked Data 3.1	0	51
Proeftuin Linked Data 3.0	0	35
SURFnet/Kennisnet 2011	0	1
Totaal aanvullende subsidies	2.175	2.735
TOTAAL SUBSIDIEBATEN	14.175	20.235

Basissubsidie (Begroot € 12.000k)

De daling van de inkomsten uit de basissubsidie wordt veroorzaakt door bezuinigingen op de basissubsidie van Kennisnet vanuit het ministerie van OCW. Aan Kennisnet is vanaf 2015 een basissubsidie toegezegd van € 12.000.000.

Aanvullende projectsubsidies (Begroot € 5.260k)

De aanvullende projectsubsidies betreffen subsidies die zijn toegekend naast de basissubsidie voor specifieke projecten. Het begrotingsverschil van € 3.085.000 kan als volgt worden gespecificeerd:

x €1.000	Begroot	Realisatie	Verschil
Slimmer leren met ICT	3.667	1.062	2.605
SION 2014-2015	845	592	253
School aan zet	200	122	78
Stimuleringsregeling Mediawijsheid 2014	165	96	69
Groen 2015	293	252	41
Mediawijsheid 2015	90	51	39
EINDBALANS	5.260	2.175	3.085

Het programma Slimmer leren met ICT was oorspronkelijk begroot voor 2015 op € 3.667.000. Door de latere start van dit programma, vertraging in de uitvoering van activiteiten en besparingen, was de realisatie slechts € 1.062.000. De subsidiebeschikking voor dit programma is verlengd naar 31 maart 2016.

Bij SION 2014-2015 ligt de onderuitputting voornamelijk in activiteiten die niet zijn uitgevoerd in de subsidieperiode die wel gepland waren. Zo zou er een digitale ondertekeningsservice gebouwd worden, maar deze bleek reeds in de markt beschikbaar te zijn en kan door de MBO-instellingen zelf worden aangeschaft. Verder zou Studielink activiteiten uitvoeren, welke verschoven zijn naar 2016. Het overschot zal worden terugbetaald aan het ministerie van OCW.

Binnen School aan Zet 2015 is vooral ruimte in de post ontwikkeling. In overleg met het Platform Bètatechniek is de subsidie verlengd naar 31 juli 2016.

De stimuleringsregeling Mediawijsheid 2014 trok minder aanmeldingen dan verwacht. Vandaar dat de regeling in 2015 is verbreed naar het MBO. Omdat die regeling nog moest worden uitgeschreven is de einddatum van de subsidieperiode verzet naar 30 juni 2016.

Voor zowel Groen 2015 als Mediawijsheid 2015 bleek er minder subsidie noodzakelijk voor de uitvoering van activiteiten dan vooraf ingeschat. De overschotten zullen worden terugbetaald.

Overige baten

Subsidies derden (Begroot € nihil)

De subsidies derden ad € 19.000 betreffen inkomsten uit Europese subsidietrajecten.

Exploitatiebaten producten & diensten (Begroot € 62k)

De exploitatiebaten producten & diensten betreffen met name een bijdrage in de kosten van de hosting van de collecties van Beeld & Geluid voor Teleblik.

Overige baten (Begroot € 0k)

De overige baten kunnen als volgt worden uitgesplitst:

x €1.000	2015	2014
Bijdrage VO-Raad in Inkoopplatform	288	0
Vergoeding VO-Raad Dashboard Passend Onderwijs	127	0
Opbrengst Onderwijsdagen	125	57
Programmatische samenwerking NRO	82	0
Overige opbrengsten	39	52
TOTAAL	661	109

Het inkoopplatform betreft de landelijke interventies op het gebied van inkoop. Vanuit kosten efficiëntie is besloten om deze activiteiten zowel voor het PO als voor het VO vanuit Kennisnet te laten plaatsvinden. De bijdrage van

de VO-Raad in de kosten betreft een bijdrage van 50% in de generieke kosten en 100% van de specifieke kosten voor het VO.

Kennisnet heeft de ontwikkelactiviteiten voor Vensters vanaf september overgenomen van stichting Schoolinfo. Daarmee zijn onder andere de ontwikkelactiviteiten voor Dashboard Passend Onderwijs meegenomen. Deze kosten zijn apart gefinancierd vanuit de VO-Raad. De bijdrage van de kosten betreft 100% van de kosten gemaakt voor de (door)ontwikkeling van het Dashboard Passend Onderwijs.

Kennisnet heeft samen met SURFnet B.V. de onderwijsdagen in november 2015 georganiseerd. De gerealiseerde opbrengsten betreffen de netto opbrengsten van de gezamenlijke organisatie.

Vanaf 2015 is het onderzoeksbudget dat voorheen bij Kennisnet lag voor de onderzoeken in het kader van onderwijs en ict overgeheveld naar het Nationaal Regieorgaan Onderzoek (NRO). Vanwege de kennis bij Kennisnet in dit domein, werkt het NRO samen met Kennisnet. Kennisnet ontvang hiervoor een bijdrage in de door Kennisnet gemaakte kosten.

Personele lasten (Begroot €10.201k)

De personele lasten liggen €901.000 onder begroting, door lagere kosten van intern personeel (-€768.000) en minder inzet van extern personeel (-€133.000). In de begroting is uitgegaan dat de extra inzet van personeel voor met name het Doorbraakproject en het programma Slimmer Leren met ICT zouden leiden tot een uitbreiding van capaciteit. Doordat de invulling van deze programma's echter voornamelijk met bestaand personeel heeft plaatsgevonden en deze in de basissubsidie niet is vervangen, blijven de personele kosten achter op de begroting.

De personele lasten kunnen als volgt worden gespecificeerd:

x €1.000	2015	2014
Lonen en salarissen	5.050	6.225
Sociale lasten	803	1.053
Pensioenlasten	563	668
Overige personele lasten	744	1.026
Uitzendkrachten	134	98
Inhuur externen	2.006	1.553
TOTAAL	9.300	10.623

De daling van de totale personele lasten bestaat enerzijds uit een daling van de interne personeelslast met €1.812.000 en anderzijds met een hogere inzet van extern personeel van €489.000.

Ten aanzien van het interne personeel bestond het personeelsbestand gemiddeld over 2015 uit 80,8 fte (2014: 106,7 fte). Daarnaast bedroeg de gemiddelde prijsstijging lonen, sociale lasten en pensioenen circa 4,1%.

De pensioenregeling van Kennisnet is een beschikbaar premiestelsel. Kennisnet is niet aansprakelijk voor enige tekorten bij het pensioenfonds.

Reorganisatielasten (Begroot €0k)

In 2014 heeft er een grote reorganisatie plaatsgevonden. De kosten hiervoor bedroegen toen €1.444.000. De reorganisatie was afgerond ultimo 2014. Er zijn dus geen reorganisatielasten in 2015.

Uitbestede diensten (Begroot €6.366k)

De post uitbestede diensten bevat de lasten voor zowel de reguliere organisatie als alle aanvullend gefinancierde projecten.

De lagere lasten (-€3.246.000) liggen enerzijds bij de achterstanden in de aanvullend gefinancierde trajecten (-€2.342.000). Anderzijds is er op een aantal onderdelen minder doorontwikkeld dan vooraf verwacht en is er meer gewerkt met ingehuurd ontwikkelteams, die on-site hebben ontwikkeld, waardoor er een verschuiving is van de kosten naar de inhuur van extern personeel.

De post uitbestede diensten kan als volgt worden uitgesplitst:

x €1.000	2015	2014
Content- en redactiewerk	313	410
Communitymanagement	0	440
Projectwerkzaamheden	2.084	2.173
Advieskosten	239	372
Workshops/trainingen	43	68
Overige uitbestede diensten	441	390
TOTAAL	3.120	3.853

De daling van de uitbestede diensten ten opzichte van 2014 is voornamelijk te verklaren door het wegvallen van de kosten voor communitymanagement, aangezien deze activiteit ultimo 2014 is afgestoten. Daarnaast is er minder besteed aan uitbestede diensten op aanvullend gefinancierde trajecten.

Afschrijvingen (Begroot €417k)

De afschrijvingen hebben betrekking op de materiële vaste activa. De netto afschrijvingskosten liggen in lijn met de begroting.

De netto afschrijvingen kunnen als volgt worden gespecificeerd:

x €1.000	2015	2014
Afschrijving immateriële vaste activa	9	0
Afschrijving materiële activa	407	387
Resultaat desinvesteringen	0	- 11
TOTAAL	416	376

Huisvestingslasten (Begroot €481k)

Deze lasten hebben betrekking op de huisvesting van Kennisnet.

De huisvestingslasten liggen iets boven begroting door hogere schoonmaakkosten dan vooraf ingeschat. Ten opzichte van voorgaand jaar dalen de kosten door het afstoten van drie verdiepingen en het wegvallen van de kantinekosten.

De huisvestingslasten worden als volgt gespecificeerd:

x €1.000	2015	2014
Huur	325	595
Beveiligingskosten	30	30
Kantinekosten	0	44
Onderhoud gebouw & inventaris	5	16
Schoonmaakkosten	64	84
Verzekeringen	26	36
Overige huisvestingslasten	49	64
TOTAAL	499	869

Automatiseringslasten (Begroot €1.503k)

Deze lasten hebben vrijwel volledig te maken onderhoud en beheer van de portalsite(s) en de Onderwijs Community Cloud (OCC) van Kennisnet. De lagere realisatie wordt voornamelijk veroorzaakt doordat er minder beheerslasten waren voor Vensters dan vooraf ingeschat. Daarnaast zijn er besparingen gerealiseerd op bijvoorbeeld Wikiwijs en Acadin. De daling ten opzichte van voorgaand jaar houden met name verband met minder additioneel support en lagere functioneel beheerskosten.

x €1.000	2015	2014
Hardwarekosten	40	79
Websitekosten	12	65
Licentie en overige softwarekosten	400	643
Functioneel beheer kosten	92	122
Technisch beheer kosten	826	848
Overige automatiseringslasten	1	18
TOTAAL	1.371	1.775

Communicatielasten (Begroot €825k)

Deze lasten betreffen voornamelijk lasten van reclame, advertenties en beurskosten. De lagere lasten ten opzichte van de begroting liggen met name in de achterstand in aanvullend gefinancierde projecten.

x €1.000	2015	2014
Zaalhuur, congres, seminar, symposia	123	145
Drukwerk en fotografie	145	120
Reclame en advertenties	245	300
Beurskosten	133	188
Overige communicatielasten	17	43
TOTAAL	663	796

Ten opzichte van 2014 is er minder besteed, voornamelijk in de basissubsidie door het ingezette besparingsbeleid op het beleid van communicatie.

Onderzoekslasten (Begroot €651k)

De onderzoekslasten over 2015 bedragen € 679.000 (2014: € 1.079.000), liggen nagenoeg op het gebudgetteerd niveau. Wel is er een verschuiving tussen de basissubsidie waar € 96.000 minder is besteed en de aanvullend gefinancierde projecten waar juist € 124.000 meer is besteed, voornamelijk binnen het programma Slimmer leren met ICT.

Stimuleringsbijdragen (Begroot €225k)

De stimuleringsbijdragen betreffen bijdragen aan projecten binnen diverse regelingen. De onderbesteding heeft met name betrekking op de stimuleringsregeling Mediawijsheid 2014 waar minder aanvragen zijn goedgekeurd dan vooraf begroot. Deze stimuleringsregeling is verlengd naar 2016.

De stimuleringsbijdragen kunnen als volgt worden gespecificeerd:

x €1.000	2015	2014
Stimuleringsregeling Mediawijsheid	75	100
Versnellingsvragen Slimmer leren met ICT	40	0
Overige stimuleringsbijdragen	0	10
TOTAAL	115	110

Overige lasten (Begroot €240k)

De overige lasten liggen iets boven de begroting en kunnen als volgt worden gespecificeerd:

x €1.000	2015	2014
Kantoorkosten	189	247
Telefoonkosten	30	39
Overige lasten	46	36
TOTAAL	265	322

De daling in de kantoorkosten houden voornamelijk verband met het wegvallen van de bijdrage aan het IEA secretariaat in het kader van het onderzoek ICILS. De bijdrage van Kennisnet aan dit onderzoek is in 2014 beëindigd.

Saldo financiële baten en lasten (Begroot €100k)

De financiële baten en lasten liggen iets onder de begroting door een late ontvangst van de basissubsidie en een structureel lagere rentevergoeding. De post is als volgt te specificeren:

x €1.000	2015	2014
Rentebaten en overige financieringsbaten	65	90
Rentelasten en overige financieringslasten	- 2	- 1
TOTAAL	63	89

12. Niet uit de balans blijvende rechten en verplichtingen

12.1. Niet uit de balans blijvende rechten

Er zijn geen toegezegde, doch nog niet ontvangen aanvullende projectsubsidies.

12.2. Niet uit de balans blijvende verplichtingen

Kennisnet is in 2001 een huurovereenkomst aangegaan voor het kantoorpand aan de Paletsingel in Zoetermeer. De hoogte van de jaarlijkse huurkosten kan als volgt worden gespecificeerd:

x €1.000	31-12-2015
Huurverplichting 2016	268
TOTAAL	268

De looptijd van de huurovereenkomst is tot en met 31-12-2016; daarna wordt de huur nog eenmaal automatisch verlengd met één jaar, tenzij één der partijen (huurder of verhuurder) uiterlijk 6 maanden voor de aanvang van de optieperiode, schriftelijk laat weten geen gebruik te maken van het optierecht.

Per 31 december 2015 heeft Kennisnet een niet uit de balans blijvende totale leaseverplichting, met betrekking tot het wagenpark van € 230.000. De leaseverplichting bestaat uit meerdere contracten, waarvan de laatste afloopt op 2 november 2019. De totale leaseverplichting kan als volgt worden gespecificeerd:

x €1.000	31-12-2015
Leaseverplichting 2016	77
Leaseverplichting 2017	72
Leaseverplichting 2018	60
Leaseverplichting 2019	21
TOTAAL	230

Kennisnet is verplichtingen en contracten aangegaan die op 31 december 2015 een bedrag betroffen van € 3.151.000 voor kosten na 2015 (exclusief huur en lease). Het bedrag kan als volgt worden gespecificeerd:

x €1.000	31-12-2015
Basissubsidie	2.581
Doorbraakproject	483
Slimmer leren met ict	87
TOTAAL	3.151

Conform de subsidiebeschikking van de basissubsidie heeft Kennisnet een reserve opgenomen ter dekking van reeds in 2015 aangegane verplichtingen voor 2016, exclusief de verplichtingen in het kader van Personeel, Informatisering, Organisatie, Financiën, Administratie en Huisvesting (PIOFAH). Deze reserve bedraagt € 1.965.000 en is toegelicht bij de bestemmingsreserves.

13. Bezoldiging Topfunctionarissen en leden Raad van Toezicht

Het normenkader rondom de "Wet Normering bezoldiging Topfunctionarissen Publieke en Semipublieke Sector" (hierna: WNT) is in 2015 opnieuw aangepast met de Wet verlaging bezoldigingsmaximum WNT en uitgebreid met de Beleidsregels toepassing WNT 2015.

Met ingang van 2015 is door de Wet verlaging bezoldigingsmaximum WNT het algemene wettelijke beloningsmaximum verlaagd van € 230.474 naar € 178.000. Vanaf 2015 moeten nieuwe aanstellingen of arbeidsovereenkomsten gebaseerd zijn op deze beloningsmaxima. Voor beloningsafspraken die voor 1 januari 2015 zijn gemaakt, geldt overgangsrecht.

De maximumbeloning van interne toezichthouders of leden van een raad van toezicht zijn met ingang van 1 januari 2015 verhoogd tot maximaal 10% (was 5%) van de voor de instelling geldende maximale beloning. Voor voorzitters is dit percentage 15% (was 7,5%).

Voor het opmaken van de jaarrekening is met dit aangepaste normenkader rekening gehouden.

13.1. Leidinggevende topfunctionarissen

M.R. Kramer

	2015	2014
Functie	MT-lid/Manager Strategie	MT-lid/Manager Strategie
Duur van het dienstverband in het boekjaar	01.01.2015-31.12.2015	01.01.2014-31.12.2014
Omvang van het dienstverband	100%	100%
Beloning	€ 101.962	€ 103.153
Belastbare vaste en variabele onkostenvergoedingen	€ 0	€ 625
Voorzieningen tbv beloningen betaalbaar op termijn	€ 10.002	€ 10.329
TOTAAL	€111.964	€114.107
BEZOLDIGINGSMAXIMUM	€178.000	€230.474

A.J.M.M. Maes

	2015	2014
Functie	Bestuurder	Bestuurder
Duur van het dienstverband in het boekjaar	01.01.2015-31.12.2015	01.01.2014-31.12.2014
Omvang van het dienstverband	100%	100%
Beloning	€ 171.291	€ 162.693
Belastbare vaste en variabele onkostenvergoedingen	€ 3.750	€ 4.312
Voorzieningen tbv beloningen betaalbaar op termijn	€ 17.495	€ 26.299
TOTAAL	€192.536	€193.304
BEZOLDIGINGSMAXIMUM	€178.000	€230.474

Deze arbeidsovereenkomst dateert van voor de invoering Wet verlaging bezoldigingsmaximum WNT. Betrokken werknemer valt thans onder het overgangsrecht vanuit de Wet WNT.

M. Mulder

	2015	2014
Functie	MT-lid/Directeur Operations	MT-lid/Directeur Operations
Duur van het dienstverband in het boekjaar	01.01.2015-31.12.2015	01.01.2014-31.12.2014
Omvang van het dienstverband	90%	90%
Beloning	€ 132.788	€ 129.324
Belastbare vaste en variabele onkostenvergoedingen	€ 0	€ 625
Voorzieningen tbv beloningen betaalbaar op termijn	€ 13.995	€ 21.599
TOTAAL	€ 146.783	€ 151.548
BEZOLDIGINGSMAXIMUM	€ 160.200	€ 207.427

J.C.A. Meindersma

	2015	2014
Functie	MT-lid/Manager Expertise	MT-lid/Manager Expertise
Duur van het dienstverband in het boekjaar	01.01.2015-31.12.2015	01.01.2014-31.12.2014
Omvang van het dienstverband	90%	90%
Beloning	€ 99.522	€ 97.066
Belastbare vaste en variabele onkostenvergoedingen	€ 0	€ 0
Voorzieningen tbv beloningen betaalbaar op termijn	€ 9.554	€ 9.874
TOTAAL	€ 109.076	€ 106.940
BEZOLDIGINGSMAXIMUM	€ 160.200	€ 207.427

13.2. Toezichthoudende topfunctionarissen

Drs. H.N. Hagoort

	2015	2014
Functie	Voorzitter	Voorzitter
Duur van het dienstverband in het boekjaar	01.01.2015-31.12.2015	01.01.2014-31.12.2014
Beloning	€ 7.000	€ 7.000
Belastbare vaste en variabele onkostenvergoedingen	nvt	nvt
Voorzieningen tbv beloningen betaalbaar op termijn	nvt	nvt
TOTAAL	€ 7.000	€ 7.000
BEZOLDIGINGSMAXIMUM	€ 26.700	€ 17.286

Drs. B.G.M. Geerdink

	2015	2014
Functie	Lid	Lid
Duur van het dienstverband in het boekjaar	01.01.2015-31.12.2015	01.01.2014-31.12.2014
Beloning	€ 5.000	€ 5.000
Belastbare vaste en variabele onkostenvergoedingen	nvt	nvt
Voorzieningen tbv beloningen betaalbaar op termijn	nvt	nvt
TOTAAL	€ 5.000	€ 5.000
BEZOLDIGINGSMAXIMUM	€ 17.800	€ 11.524

Drs. J.P. Dieperink

	2015	2014
Functie	Lid	Lid
Duur van het dienstverband in het boekjaar	01.01.2015-31.12.2015	01.01.2014-31.03.2014 22.08.2014-31.12.2014
Beloning	€ 5.000	€ 3.125
Belastbare vaste en variabele onkostenvergoedingen	nvt	nvt
Voorzieningen tbv beloningen betaalbaar op termijn	nvt	nvt
TOTAAL	€ 5.000	€ 3.125
BEZOLDIGINGSMAXIMUM	€ 17.800	€ 7.202

Drs. H. Kelderman

	2015	2014
Functie	Lid	Lid
Duur van het dienstverband in het boekjaar	01.01.2015-31.12.2015	01.04.2014-31.12.2014
Beloning	€ 5.000	€ 3.750
Belastbare vaste en variabele onkostenvergoedingen	nvt	nvt
Voorzieningen tbv beloningen betaalbaar op termijn	nvt	nvt
TOTAAL	€ 5.000	€ 3.750
BEZOLDIGINGSMAXIMUM	€ 17.800	€ 8.643

A. Runia

	2015	2014
Functie	Lid	Lid
Duur van het dienstverband in het boekjaar	01.01.2015-31-05-2015	01.04.2014-31.12.2014
Beloning	€ 1.250	€ 3.750
Belastbare vaste en variabele onkostenvergoedingen	nvt	nvt
Voorzieningen tbv beloningen betaalbaar op termijn	nvt	nvt
TOTAAL	€ 1.250	€ 3.750
BEZOLDIGINGSMAXIMUM	€ 7.417	€ 8.643

Drs. N.G.T. de Jong

	2015	2014
Functie	Lid	nvt
Duur van het dienstverband in het boekjaar	01.06.2015-31-12-2015	nvt
Beloning	€ 2.500	nvt
Belastbare vaste en variabele onkostenvergoedingen	nvt	nvt
Voorzieningen tbv beloningen betaalbaar op termijn	nvt	nvt
TOTAAL	€ 2.500	nvt
BEZOLDIGINGSMAXIMUM	€ 10.383	nvt

Drs. G.T.C. Bonhof

	2015	2014
Functie	Lid	Lid
Duur van het dienstverband in het boekjaar	01.01.2015-31-12-2015	19.09.2014-31.12.2014
Beloning	€ 5.000	€ 1.250
Belastbare vaste en variabele onkostenvergoedingen	nvt	nvt
Voorzieningen tbv beloningen betaalbaar op termijn	nvt	nvt
TOTAAL	€ 5.000	€ 1.250
BEZOLDIGINGSMAXIMUM	€ 17.800	€ 3.361

13.3. Gewezen topfunctionarissen

M.W. van Wetering

	2015	2014
Functie	Voormalig MT-lid	MT-lid/Manager Innovatie
Duur van het dienstverband in het boekjaar	01.01.2015-31.12.2015	01.01.2014-31.12.2014
Omvang van het dienstverband	90%	90%
Beloning	€ 107.377	€ 105.761
Belastbare vaste en variabele onkostenvergoedingen	€ 0	€ 894
Voorzieningen tbv beloningen betaalbaar op termijn	€ 11.793	€ 13.039
TOTAAL	€ 119.170	€ 119.694
BEZOLDIGINGSMAXIMUM	€ 160.200	€ 207.427

Deze functionaris is uitgetreden uit het management team en thans nog werkzaam binnen Kennisnet.

14. Verantwoording aanvullende subsidies conform regeling OCW-subsidies

Indien bij de subsidieverlening is bepaald dat de verantwoording van een aanvullende subsidie via de jaarrekening verloopt, dan dient dit te worden gedaan conform bijlage 2 van de Regeling OCW-subsidies. Voor het jaar 2015 betreft dit de subsidie Groen 2015. Voor de subsidie SION 2014-2015 (die voorgaand jaar hier nog verantwoord was) heeft het ministerie van OCW toch een aparte financiële verantwoording over de gehele subsidieperiode opgevraagd.

A. Aflopend per ultimo verslagjaar

#	Omschrijving	Toewijzing		Bedrag toewijzing	Ontvangen t/m verslagjaar	Totale kosten	Te verrekenen overschot
		Kenmerk	Datum				
1	Groen 2015	61500-121944	5-10-2015	€ 293.000	€ 293.000	€ 251.609	€ 41.391
Totaal				€ 293.000	€ 293.000	€ 251.609	€ 41.391

B. Doorlopend tot in een volgend verslagjaar

#	Omschrijving	Toewijzing		Bedrag toewijzing	Saldo 1-1-2015	Ontvangen verslagjaar	Lasten in verslagjaar	Totale kosten 31-12-2015	Saldo nog te besteden Ultimo verslagjaar
		Kenmerk	Datum						
	nvt								
Totaal									

15. Ondertekening jaarrekening

De Raad van Toezicht van de Stichting Kennisnet,

Drs. H.N. (Henk) Hagoort

Drs. H. (Hans) Kelderman

Drs. N.G.T. (Nico) de Jong

Drs. B.G.M. (Ben) Geerdink

Drs. G.T.C. (Geri) Bonhof

Drs. J.P. (Han) Dieperink

Het Bestuur van de Stichting Kennisnet,

Drs. A.J.M.M. (Toine) Maes

Bestuurder

Deel 3: Overige gegevens

16. Aanwending van het saldo staat van baten en lasten

Het vrij te bestemmen resultaat wordt als volgt bepaald:

Saldo staat van baten en lasten	- € 1.458k
Vrijval reserve overlopende verplichtingen	€ 2.126k
Vrijval bestemmingsfonds eOnderwijs	€ 1.257k
Onttrekking vervangingsreserve investeringen	€ 40k
Vrij te bestemmen resultaat	<u>€ 1.965k</u>

Voorgesteld wordt uit het vrij te bestemmen resultaat € 1.965.000 toe te voegen aan de egalisatiereserve overlopende verplichtingen. Dit voorstel is als zodanig reeds verwerkt in de jaarrekening.

17. Belangrijke gebeurtenissen na balansdatum

Er zijn geen belangrijke gebeurtenissen na balansdatum.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Afgegeven ten behoeve van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Verklaring betreffende de jaarrekening

Wij hebben de in dit rapport opgenomen jaarrekening 2015 van Stichting Kennisnet te Zoetermeer gecontroleerd. Deze jaarrekening bestaat uit de balans per 31 december 2015 en de staat van baten en lasten over het jaar 2015 met de toelichting, waarin zijn opgenomen een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

Verantwoordelijkheid van het bestuur

Het bestuur van de stichting is verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarrekening die het vermogen en resultaat getrouw dient weer te geven in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW, de Richtlijnen voor de jaarverslaggeving en de bepalingen van en krachtens de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT), alsmede voor het opstellen van het jaarverslag in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW en de Richtlijnen voor de jaarverslaggeving.

Het bestuur is tevens verantwoordelijk voor de financiële rechtmatigheid van de in de jaarrekening verantwoorde baten, lasten en balansmutaties. Dit houdt in dat deze bedragen in overeenstemming dienen te zijn met de opgenomen bepalingen, zoals die in de subsidiebeschikking en in paragraaf 1.2 wettelijk kader van het Controleprotocol subsidies aan niet-onderwijsinstellingen zijn vermeld.

Het bestuur is voorts verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als het noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de jaarrekening op basis van onze controle, als bedoeld in artikel 22 en 24 van de Regeling OCW-subsidies. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse controlestandaarden, het Controleprotocol subsidies aan niet-onderwijsinstellingen en het Controleprotocol WNT. Dit vereist dat wij voldoen aan voor ons geldende ethische voorschriften en dat wij onze controle zodanig plannen en uitvoeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat.

Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening. De geselecteerde werkzaamheden zijn afhankelijk van de door de accountant toegepaste oordeelsvorming, met inbegrip van het inschatten van de risico's dat de jaarrekening een afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten.

Bij het maken van deze risico-inschattingen neemt de accountant de interne beheersing in aanmerking die relevant is voor het opmaken van de jaarrekening en voor het getrouwe beeld daarvan alsmede in het kader van de financiële rechtmatigheid voor de naleving van die relevante wet- en regelgeving, gericht op het opzetten van controlewerkzaamheden die passend zijn in de omstandigheden.

Deze risico-inschattingen hebben echter niet tot doel een oordeel tot uitdrukking te brengen over de effectiviteit van de interne beheersing van de stichting. Een controle omvat tevens het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en van de redelijkheid van de door het bestuur van de stichting gemaakte schattingen, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is om een onderbouwing voor ons oordeel te bieden.

Oordeel betreffende de jaarrekening

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van de stichting per 31 december 2015 en van het resultaat over 2015 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW, de Richtlijnen voor de jaarverslaggeving en de bepalingen van en krachtens de WNT.

Voorts zijn wij van oordeel dat de in deze jaarrekening verantwoorde baten, lasten en balansmutaties over 2015 voldoen in alle van materieel belang zijnde aspecten aan de eisen van financiële rechtmatigheid. Dit houdt in dat deze bedragen in overeenstemming zijn met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals die in de subsidiebeschikking en in paragraaf 1.2 wettelijk kader van het Controleprotocol subsidies aan niet-onderwijsinstellingen zijn vermeld.

Verklaring betreffende overige bij of krachtens de wet gestelde eisen

Ingevolge artikel 2:393 lid 5 onder e en f BW vermelden wij dat ons geen tekortkomingen zijn gebleken naar aanleiding van het onderzoek of het jaarverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, overeenkomstig Titel 9 Boek 2 BW is opgesteld, en of de in artikel 2:392 lid 1 onder g en h BW vereiste gegevens zijn toegevoegd. Tevens vermelden wij dat het jaarverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, verenigbaar is met de jaarrekening zoals vereist in artikel 2:391 lid 4 BW.

Rotterdam, 25 maart 2016

Ernst & Young Accountants LLP

w.g. drs. M. Verschoor RA